

P E T R Ó J Ó Z S E F

**EUCCHARISZTIKUS
GYERMEKNEVELÉS**

S Z A L É Z I M Ű V E K

LELKI KULTÚRA KÖNYVEI

2.

SZÉKELY LÁSZLÓ

NYOLC BOLDOGSÁG

204 oldal, ára 1.50

3.

SZÉKELY LÁSZLÓ

MINDENNAPI IMÁDSÁGOD

160 oldal, ára 1.30 P.

4.

ALKANTARAI SZENT PÉTER

IMÁDSÁG, ELMÉLKEDÉS

244 oldal, ára 1.60 P.

5.

NIEREMBERG ÖZSÉB S. J.

VEZÉRELVEK, TANÁCSOK

256 oldal, ára 1.70 P.

6.

DOM VANDEUR

ADORO TE

176 oldal, ára 1.40 P.

EUCHARISZTIKUS GYERMEKNEVELÉS

LELKI KULTÚRA KÖNYVEI

10.

DR. PETRÓ JÓZSEF

EUCCHARISZTIKUS
GYERMEKNEVELÉS

EUCCHARISZTIKUS GYERMEKNEVELÉS

IRTA

DR. PETRÓ JÓZSEF

kanonok, plébános

III. KIADÁS

Nihil obstat. Josephus Baráczius censor.
Imprimatur. No. 20421940. Agriae, die 8-a Aprilis 1940.
† Ludovicus Archiepiscopus.

E L Ő S Z Ó.

Ezt a könyvecskét — az eucharisztikus kongresszus alkalmából — még papnevelőintézeti spirituális koromban írtam. Első kiadását Szmr ecs á ny i L a j o s dr. érsek úr nyomatta ki és küldötte meg az egri egyházmegye minden papjának és tanítójának. Azóta a második kiadás is, mely szintén Egerben jelent meg, elfogyott. Nemrégiben Antal J á n o s, a magyar szaléziánusok tartományfőnöke kért, hogy szerény könyvecskémet a „Lelki kultúra könyvei” c. sorozat részére engedjem át. E megtisztelő felszólításnak engedve, újra útnak indítom — a Bosco Szent Jánosról szóló fejezettel s néhány más részlettel kibővítve — ezt a kis munkát azzal a szándékkal, hogy tájékoztasson, előtérleteket eloszlason, talán buzdítson is, egy égetően fontos kérdésben.

Be kell vallanom, hogy jómagam is az eucharisztikus gyermeknevelés „megtértje” vagyok. Fiatalkoromban ugyan-

is az akkori általános szokásnak megfelelően én is a III. osztályból vittem a gyermekeket az elsőszentáldozáshoz, s így „üldöztem Krisztus egyházát”, mely a 7 éves, vagyis I. osztályos gyermekek áldoztatását parancsolja.

*E könyvecske első kiadása papok és tanítók számára készült. Ez a harmadik kiadás úgy indul útnak, hogy a szülők is általában mindazok, akik a gyermek sorsa iránt érdeklődnek, rövid és lehetőleg kimerítő tájékoztatást kapjanak benne a gyermekek eucharisztikus irányításáról. Egyben legyen szabad itt felhivnom a figyelmet a Szent István-Társulatnál szerkesztésében megjelent nagyobb gyűjteményes könyvre: *A gyermekek korai szentáldozása. 1937.**

Boldog volnék, ha e könyvecske révén csak egy kis gyermek is korábban jutna a szentáldozás öröméhez, csak egy léleknek is sikerülne a korai és gyakori szentáldozás által a keresztségi ártatlanságot megőrizni.

Eger, 1940. Szent József ünnepén.

SZERZŐ.

I. Az Egyház tanítása.

A gyermek lelkében a mennyország le-
ér a földre. Az égi kegyelem az angya-
lok gyönyörködtetésére — az ember
megfigyelő szemétől elrejtve — ott ra-
gyog az ártatlan gyermek lelkének Is-
ten-tervezte foglalatában. Ezért boldog
a tisztalelkű gyermek. E boldogsága az
első szentáldozás napján kerül legélén-
kebben kis öntudatának előterébe. „So-
hasem voltam még ilyen boldog”, „ilyen
jól még sohasem éreztem magam”,
„olyan nagyon szép volt a szentál-
dozás”, „olyan tiszták és boldogok va-
gyunk most, mint a kis angyalok”, ilyen
és más hasonló áradozó kifejezéseket
írtak kis elemiiskolás tanítványaim el-
ső szentáldozásuk után az emlékeik le-
írására szánt papírlapra. De a szentál-
dozás nemcsak a boldogság édesvizű
kútja, hanem a lelki felfrissülés, meg-
erősödés forrása is a gyermek számá-
ra. Ezért a szülők, papok és nevelők
legszebb és legfontosabb feladata, hogy

a kis gyermekeket életük e nagyjelentőségű napjára minél gondosabban előkészítsék.

*

Ebben a nagyfontosságú munkában természetesen az egyház irányítja az illetékesek munkáját. A Szentlélek Úristen, aki a szentségek által megszenteli az emberi lelkeket, nem engedheti, hogy teendőink felől bizonytalanságban legyünk, midőn a kis gyermekeket a bűn elleni első erőpróbák kiállításában hatékonyan segíteni vagyunk kötelesek. Figyeljük tehát meg, mi az egyház tanítása, gyakorlata a kis gyermekek lelki vezetésére s főleg a szentáldozásban való részesítésére vonatkozóan.

1. Régen már a csecsemőket megáldoztatták.

X. Pius pápa a gyermekek korai áldoztatásáról szóló rendeletében kifejezetten hivatkozik arra, hogy a régi őskeresztény egyház gyakorlatát akarja visszaállítani.

Az egyház ugyanis az első századokban nemcsak az értelem ébredése korában nyújtotta a gyermekeknek a szentáldozást, hanem *már az anyjuk*

*karján ülő csecsemőket is megáldoztat-
ta. Az egyházüldözések viharaitól há-
nyatott első két évszázadból ugyan még
nem igen tudunk erre vonatkozóan
adatokat felmutatni, de már a harma-
dik században kétségtelen bizonyítékok
vannak arra, hogy Északafrikában a
csecsemőket szent Vérrel megáldoztat-
ták. Ez az áldoztatás a negyedik szá-
zadtól kezdve a keresztelési szertartás-
nak elmaradhatatlan része volt. Úgy a
nyugati, mint a keleti egyház e téren
egyforma gyakorlatot követett. A szer-
tartáskönyvek és a zsinati határozatok
egyaránt bizonyítják, hogy a csecsemő-
áldoztatás szokásban volt a nyugati
egyházban is egészen a XIII. századig,
a keleti egyházban pedig mindennapi
gyakorlat még ma is. Tehát a történel-
mi kutatás nyomán bátran mondhatjuk,
hogy a csecsemők áldoztatása a nyugati
egyházban is legalább egy évezreden
keresztül általános szokás volt. A gyer-
mekeket először közvetlenül a keresztsé-
g után áldoztatták meg, azután hét
napig mindennap. A szülőknek vigyáz-
niok kellett arra, hogy gyermekeik éh-
gyomorral vegyék a szentáldozást. Ter-
mészetesen a csecsemőkkel együtt a szü-
lők is áldoztak. X. Pius pápa rendelete*

szerint „nemcsak a keresztség feladása-
kor, de azután is többször részesültek
a mennyei vendégségben a kisedek.
Némely egyházban ugyanis mindjárt a
papság után következett a kicsinyek ál-
doztatása, másutt meg a felnőttek ál-
dozása után megmaradt darabkákat kap-
ták.” Szent Ciprián, karthágói püspök
a III. század közepén részletesen leír-
ja, hogyan áldoztatja meg a szerpap a
csecsemőket (De lapsis c. 25.).

Beteg gyermekeknek mint szent útra-
valót nyujtották a szentáldozási A ke-
resztény szülők kötelességüknek tar-
tották, hogy ne engedjék még csecse-
mőkorban lévő gyermeküket sem szent-
áldozás nélkül meghalni.

De kérdezzük, *mi értelme volt az*
Úr Jézus szent Testében részesíteni
olyan gyermekeket, akik még nem tud-
ták az eucharisztikus kenyeret megkül-
önböztetni a rendes kenyértől. Hiszen
ezeknek a gyermekeknek az üdvössége
bizosítva volt, mert a keresztségben
megkapták a megszentelő kegyelmet, s
ezt csecsemőkorukban nem veszthették
el, minthogy gondolkodni még nem tud-
tak, a vétkezéshez pedig az értelem
használata szükséges.

Ebben a szokásban nekünk, gyarló

modernekeknek, *meg kell csodálnunk a régi egyház hitét.* Minden szentáldozás ugyanis növeli a megszentelő kegyelmet. Annak a haldokló csecsemőnek pedig nem mindegy, hogy a megszentelő kegyelem milyen bőségével kezdi meg túlvilági életét. Ha értelmét még nem is tudja használni, az Úr Jézus szentségi jelenléte a lelkében csak ragyogóbbá teszi azt a mennyei köntöst, melyet viselni fog az örökkévalóságban. A régi egyház oly nagyra tartotta az Oltáriszentség hatását a lélekre, hogy egyesek — bár tévesen — a szentáldozást az örök üdvösség elnyerésére föltétlenül szükségesnek vélték éppúgy, mint a keresztséget.

A keleti keresztények, pl. az oroszok, abban látják a csecsemők áldoztatásának kötelező voltát, hogy Krisztus étel alakjában rendelte az Oltáriszentséget. Ha tehát testi táplálékot igényel a csecsemő, akkor lelki táplálékban is kell őt részesíteni.

A régi egyház továbbá azért is áldoztatta a csecsemőket, mert emlékezetben tartotta az Úr Jézus sürgető szavát: „Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket.” Ezek az evangéliumi kis gyermekek karonülő kicsinyek lehet-

tek, mert az írás szerint „vitték” őket az Úr Jézushoz és az Úr „karjaiba vette őket” (Mk. 10. 16.). Keresztény őseink joggal hitték, hogy az Oltáriszentségben jelenlévő Üdvözítő éppúgy szereti megáldani, megölelni a kis gyermekeket, mint mikor Palesztinában isteni kezét a gyermekek fejére tette.

A csecsemőáldoztatás régi szokásából *két tanulságot* szeretnénk levonni:

Először is azt, hogy higgyünk élő hittel az Oltáriszentség *szentségi erejében* (ex opere operato). Az Oltáriszentség ugyanis nemcsak úgy hat a gyermek lelkére, mint egy szép kép vagy vallásos történet, vagyis az érzékek és az értelem útján. Ez a mondhatnám, pedagógiai hatás is kétségtelenül nagy, mert hiszen az Úr boldogító jelenlétének „meggondolása” szent elfogódottsággal tölti el a gyermeklelket. De *az igazi lelki megmozdulást, azt a titokzatos „életet”, melyről az Úr Jézus szól, az a belső kegyelmi kiáradás okozza, melyben a szentáldozás által részesül a lélek,* s amely megvan az értelmi működésre képtelen csecsemőben is.

Másodszor *nincs okunk nagyon riadozni* attól, mi lesz, ha véletlenségből a korai szentáldozás terjedése folytán

egy olyan gyermek talál a szentáldozáshoz járulni, aki — talán csak a mi véleményünk szerint — nem érte még el értelmének teljes használatát. Ha a nyugati egyház ezer esztendőn keresztül és a keleti egyház több mint 150 millió kereszténye mindmáig a csecsemőknek is adja nagy áhítattal és a tiszteletlenség legkisebb veszélye nélkül a szentáldozást, mi se bántanánk meg a gyermeki szívbe vágyódó Úr Jézust, ha az értelem kifejtettségének megállapításánál emberi megítélésünk egyes esetekben tévedne.

2. A IV. lateráni zsinat rendelete, mely ma is érvényben van.

A gyermekáldoztatás történetében egyik jelentős adat a IV. lateráni zsinat (1215) 21-ik kánonja, mely így szól: „Mindkét nembeli hívők, miután *beszámíthatóságuk éveikhez jutottak*, évente... legalább húsvétkor az Oltáriszentséget *tisztelettel* magukhoz vegyék; hacsak tulajdon papjuk tanácsára valamely észszerű oknál fogva annak vételétől egy időre tartózkodniok nem kell.”

Ezt a kánont X. Pius pápa rendelete

mint ma is érvényben lévő szabályt idézi, sőt az új törvénykönyv (859. c. 1. §.) is szóról-szóra felvette. De mit ért a zsinat a „beszámíthatóság évein”? Bár abban az időben voltak olyanok is, akik másként gondolkoztak, de Vincentius Hispanus, aki a zsinat rendeleteihez az első kommentárt írta, a kánonhoz ezeket a szavakat fűzi: „*azaz a hetedik évtől*” („id est a septennio”), amiből az következik, hogy már a XIII. században nem jelentéktelen egyházi férfiak a 7-ik életévtől számították a szentáldozás *kötelezettségét* (magukhoz vegyék”, nem: vehetik). Ha tudjuk, hogy Szent Ágoston is a 7-ik életévet tartja annak a kornak, amelyben az ember a jó és a rossz között különbséget tud tenni, akkor méltán igazat adhatunk Szienai Szent Bernardinnak († 1444), amikor ezt írja: „A gyermek 7 éves korában bír annyi felfogóképességgel, hogy atyja és anyja a szentáldozáshoz vezetheti. Sőt azt kell mondanom, előfordulhat az az eset is, hogy egy ötéves gyermek olyan értelemmel bír, hogy a szentáldozásban részesülhet” (H. A. Heiser. Der Kinderkommunion im Geiste der Kirche. I. 37. l.).

3. A későbbi ellanyhulás és annak okai.

A régi egyháznak az a szép szokása, hogy már a kis gyermekeket is szentáldozáshoz vezette, később egyes helyeken enyhébb gyakorlatnak adott helyet. A szentáldozás ideje a későbbi századokban mindig későbbre tolódott. Mikor a történelemtudósok keresik ennek az eltolódásnak, ellanyhulásnak az okát, a következőket szokták megállapítani:

a) A hitélet lanyhulásával *háttérbe szorult a szentáldozás szentségi jellegének nagyrabecsülése*. Az emberek előtt elhomályvosult az a hitigazság, hogy maga Jézus végtelen csodatevő hatalmával jön a gyermek elébe. A szentáldozást így *puszta pedagógiai eszközzé vált*, s mint ilyen, hithideg emberek megítélésében, elvesztette azt a jelentőségét, amivel az ősegyházban bírt.

b) Hozzájárult ehhez a hit szempontjából hanyatló időkben *a szülők hanyagsága* is. Ebben a korban a felnőttek is már olyan kevésszer járultak a szentáldozáshoz, hogy a IV. lateráni zsinatnak törvényt kellett hoznia, hogy mindenki évenként legalább egyszer áldozzék. Nem csoda azután, hogy ilyen

szülők nem nagyon sürgették gyermekeik első szentáldozását.

c) Továbbá egyes országokban az volt a szokás, hogy *egyházi adót csak azok fizettek*, akik már a szentáldozáshoz járultak. Így azután a szülők úgy igyekeztek az adózás alól legalább részben kivonni magukat, hogy gyermekeik első szentáldozását halogatták.

d) De a legveszedelmesebb ellensége a gyakori és korai szentáldozásnak mégis az átkos *janzenizmus* volt, mely csak a nagyon szentéletű és minden apróbb hibától is mentes embereknek engedte meg a szentáldozást. Ez a jámborság színében tetszelgő, de annál károsabb tan figyelmen kívül hagyta azt, hogy az Úr nem valami drága, ritka dolgot, hanem a szegény emberek mindennapi egyszerű kenyerét választotta szentségi velünkmaradásának eszközéül, továbbá, hogy olyan mindenkinek való „ételt” és „italt” akart adni, mely a gyöngéket erősíti, a tikkadtakat üdíti, és mindenben ellenszere az eredeti bűnből származó, átkos letörtségünknek. Nem kitüntetés osztogat az Úr a szentáldozásban a legméltóbbaknak — hiszen a szeplőtelenül fogantott Szűzanyán kívül senkisem mond-

hatja magát valamiképpen is méltónak az Úr szentséges Testének vételére, — hanem erőt, „életet”, orvosságot akar adni, hogy a fáradtak el ne lankadjanak, a csüggedtek le ne törjenek a menny felé vezet rögös, veszélyes úton. A janzenizmus idejében (1739.) a nantes-i egyházmegyében bizony meg- esett, hogy voltak 20—25 éves fiatal- emberek és leányok, akik még nem tá- láltattak „méltóknak” a szentáldozásra. Németországban is a XVI. században egyesek azt tartották, hogy csak a há- zasságkötés előtt szabad az ifjaknak a szentáldozáshoz járulni. Ez már nem- csak lanyhaság volt, hanem hitbeli té- vely is, mely a hívek lelki életét sok helyütt egészen elsorvasztotta.

4. A trienti zsinat (1545—1563).

Ez a zsinat, mely oly részletekbe menő alaposággal körvonalazza az egy- ház tanítását és a szentségek kiszolgál- tatásának szabályelveit, felújítja a la- teráni zsinat említett határozatát, sőt átokkal sújtja azt, aki tagadja, „hogy minden egyes keresztény hívő mindkét nemből, mikor *beszámíthatóságának é- veit elérte*, tartozik évente legalább

húsvétkor az anyaszentegyház parancsa szerint megáldozni” (Sess. XXI. c. 4.).

A zsinat buzdítja a híveket, hogy mikor az egyház törvényének engedelmeskedve a szentmisén résztvesznek, ne csak lelkileg, hanem *szeⁿtsé^gileg is áldozzanak* (Sess. XXII. cap. 6.). Ez a buzdítás szól természetesen a gyermekeknek is, attól a kortól kezdve, amelyben már ők is bűn terhe alatt kötelesek a szentmisén résztvenni.

A hivatalos egyház az első szentáldozás korára vonatkozóan pontos évet sohasem említett ebben az időben. Egyes országokban azonban, így pl. Lengyelországban, Németországban (Passau) itt-ott feltűnik egy-egy püspöki rendelkezés vagy plébániai gyakorlat, mely a 7-ik életévet jelöli meg a szentáldozás megkezdésére korhatárul (Heiser i. m. I. 47. l.). Liguori Szent Alfonz is a 7-ik életévtől számítja az első gyónási kötelezettséget (Heiser I. 45. l.). Stolz Albán is sürgeti, hogy a gyermeknek mielőbb áldoznia kell, mert „a legszebb idő az első szentáldozásra az, mikor ez a két dolog találkozik: a sértetlen keresztségi ártatlanság és Jézus Krisztus ismerete és szeretete” (Kalender. 1879.).

A trienti zsinat ama buzdítását, hogy a szentmisén jelenlevő hívek és gyermekek a szentáldozáshoz is járuljanak, XIII. Leo pápa pápaságának ezüstjubiléumán 1902. máj. 28-án kiadott „*Mirae caritatis*” c. enciklikájában felújította.

5 X. Pius pápa rendeletei.

A szentéletű X. Pius pápa uralkodása a szentáldozás történetében, sőt mondhatjuk, hogy az egyház hitéletének történetében is, új, virágzó korszakot kezd meg. Ez a nagy pápa már a gyakori szentáldozásról írt és 1905 dec. 20-án kiadott „*Sacra Tridentina Synodus*” c. enciklikájában előkészítette a talajt a gyermekek korai szentáldozására, mert hiszen ez a nagyjelentőségű irat azért, hogy az Oltáriszentség vételéhez nem valami hősi mértékű tökéletességet, hanem csak súlyos büntől való mentességet és jó szándékot kíván, megnyitja az áldoztató korlát ajtaját a kisgyermekek előtt is. Az 1910 aug. 8-án kiadott „*Quam singulari*” kezdetű *rendelete* pedig részletes tanítást és utasítást ad a gyermekek áldoztatásának feltételeire (kor, tudás, lelkiület) vonatkozólag.

Ez a rendelet az első a Szentszék rendeletei között, mely *számmal megjelöli* azt az évet, melyben a gyermeket a szentáldozáshoz lehet vezetni. A rendelet rendelkező részének első három pontja szól az első szentáldozáshoz vezethető gyermek koráról és szükséges hittani tudásáról.

„I. *Beszámíthatóság* korának úgy a szentgyónásra, mint a szentáldozásra vonatkozóan *az a kor tekintendő, mikor a gyermek eszével kezd élni*, tehát *úgy a hetedik év körül*, esetleg azon fölül, vagy akár épen azon alul is. Ettől kezdve kezdődik a szentgyónás és szentáldozás parancsának *kötelezettsége.*”

„II. Az első szentgyónáshoz és szentáldozáshoz *nem szükséges a hittannak teljes és tökéletes ismerete.* Kötelessége azonban a gyermeknek később az egész katekizmust képességéhez mértén fokozatosan elsajátítani.”

„III. Hogy a gyermek az első szentáldozásra méltóképen előkészülhessen, a hittannak olyfokú ismeretére van szüksége, mely szerint *az üdvösségre elkerülhetetlenül szükséges hittitkokat fölfogásához mértén értse, a szentségi kenyeret a közönséges mindennapitól*

megkülönböztesse, és korához való áhítattal járulhasson az Oltáriszentséghez.”

Kiemelendő ebben a rendeletben, hogy a pápa nem arról intézkedik, hogy kit *lehet* a szentáldozáshoz bocsátani, hanem arról, hogy ki és mikor *köteles* az egyház parancsai értelmében az Úr szent Testét magához venni. E rendelet szerint tehát a 7 éves gyermek — függetlenül attól, hogy jár-e iskolába vagy nem, vagy pedig az iskolának melyik osztályába jár — köteles a szentáldozáshoz járulni, mintahogy köteles a pénteki böjtöt megtartani. A pápa kötelességévé teszi a szülőknek, tanítóknak, gyóntatóknak és plébánosoknak, hogy a gyermeket az egyház törvényének megfelelően a szentáldozáshoz vezessék.

6. Az új egyházi törvénykönyv.

Mielőtt X. Pius pápa rendeletének fontosabb gyakorlati utasításaira rámutatnánk, röviden ismertetnünk kell a Codex törvénytartalmát e kérdésre vonatkozólag.

A Codex a 859. c. 1. §-ában majdnem szószerint a IV. lateráni zsinat említett határozatát közli, mely szerint

a hívek „beszámíthatóságuk éveitől” kötelesek a szentáldozáshoz járulni. Majd „a beszámíthatóság évei”-hez magyarázólag hozzáteszi „*azaz mikor eszük használatára eljutottak.*” Kifejezetten itt nem említi a 7-ik életévet, de ez nem is szükséges, mert hiszen már egy előző kánonban (88. 2.) mondja: „*A hetedik életév betöltése után fel kell tételeznünk, hogy a gyermek eszének használatára eljutott*” (expleto septennio usum rationis habere praesumitur”).

A Codex egyébként is ugyanazokat az utasításokat adja, mint a pápai rendeletek. Szól arról, milyen tudást kell megkívánnunk a szentáldozáshoz járuló gyermekektől (can. 854. 3—5.), milyen gonddal kell őket erre előkészítenünk (can. 1330. 1331.), szól a gyóntatók, szülők kötelességeiről (can. 854. 4.), a plébános jogáról (can. 854. 5.), a hit-tanításról (can. 1113. 1333. 1335.) stb.

Hogy világosan lássuk, mi is a teendőnk ebben a nagyfontosságú kérdésben, kissé részletesebben kell ismertetnünk az egyház idevonatkozó tanítását, amit az említett „Quam singulari” pápai rendeletben, az egyházi törvény-

könyvben és legfőképpen a Magyar
Püspöki Kar rendeletében találunk
meg.

II. Az Egyház mai gyakorlata.

A magyarországi katolikus hitélet egész területén, így természetesen a gyermekek lelki nevelésében is a nagym. *Magyar Püspöki Kar* adja a legfőbb irányítást. Az 1937 márc. 17-én tartott püspökkari tanácskozásból kibocsátott, „*Tanterv és Utasítás*” című, 592 oldalas könyv a vallástan tanítására vonatkozó utasítások között részletes tájékoztatást ad a gyermekek eucharisztikus nevelésére és a szentségekhez való vezetésére vonatkozólag.

Figyeljük meg, mit tanítanak a mi kérdésünkben a magyar püspökök. Tanításuk részletes bemutatását annál is inkább szükségesnek tartjuk, mert tapasztalatunk szerint nemcsak a magyar családok, de egyes helyeken még maguk az iskolák is figyelmen kívül hagyják a püspöki tanítás megállapításait. Pedig ha a magyar szülők és a magyar tanítók őszinte lelkesedéssel magukévá tennék a püspökök tanítását, ennek a

kis gyermekek hitéletének gyors fellendülése lenne az eredménye.

Az alábbiakban a Püspöki Kar rendeletét, úgy ahogy azt a legújabb Tanterv és Utasítás 26—28. lapjain megtaláljuk, jóformán teljes egészében, pontokra osztva, itt-ott magyarázatokkal kísérve bemutatjuk.

1. Hétéves korban!

A X. Pius pápa rendeletének súlypontja kétségtelenül az első szentáldozás korának közelebbi meghatározása. Amennyi aggodalmat okozott annakelőtte ennek a kérdésnek gyakorlati eldöntése lelkipásztoroknak és szülőknek, amilyen nagy ellentétek merültek fel évszázadok folyamán püspökök, egyházi tudósok, zsinatok véleményei, határozatai között, annyi megnyugvással, megelégedettséggel s örömmel kellett fogadni mindenkinek a legfőbb, legilletékesebb Tanítónak minden felelősségét vállaló kijelentését: *7 éves korban vinni kell a gyermeket a szentáldozáshoz.* Krisztus földi helyettesének, a legfőbb vallási tekintélynek megnyilatkozása természetesen egyszersmindenkorra eldönti ezt a kérdést. Hogy mi-

lyen értelmi képességgel bírjon, mennyi hitigazságot ismerjen a gyermek, mikor a szentáldozáshoz megy, ez nem didaktikai vagy pedagógiai, hanem kimondottan vallási, mondjuk dogmatikai kérdés, melyben a pápa egyedül illetékes az utolsó szót kimondani. Senkinek sincs oka jobban aggódni a felől, hogy valamiképpen tiszteletlenség éri az Ol-társzentséget, mint éppen Szent Péter utódjának. Senkinek sem lehet több joga a gyermeket lelki kártól félteni, s attól minden módon óvni akarni, mint éppen a pápának. Véleményünk szerint annak a kérdésnek az eldöntésében, hogy a 7 éves gyermek menjen-e vagy még ne menjen a szentáldozáshoz, Krisztus akarátának kell megnyilvánulnia, amit jobban senki nem értelmezhet, mint maga a pápa. Ha valamiben, úgy ebben a nagyon fontos lelki ügyben kell, hogy a Szentlélek irányítsa az egyházat. Nagyon nehéz volna azért katolikus szemüvegen keresztül jogosságot találni abban a felfogásban, mely félti a gyermeket Krisztus földi helytartójától, s a gyermeket hívogató Krisztus-helyettes mellett az akadékoskodó apostolok szomorú szerepére vállalkozik.

A Magyar Püspöki Kar erre vonatkozólag ezt tanítja:

„A szentséghez való járulást a kánonjog következő rendelkezései szabályozzák: „Minden mindkétnemű hívő, miután a megkülönböztetés éveit, azaz *az értelem használatát elérte*, tartozik összes bűneit legalább egyszer egy évben őszintén meggyónni.” (906. k.) Továbbá: „Minden mindkétnemű hívő, miután a megkülönböztetés éveit, azaz az értelem használatát elérte, tartozik egyszer egy évben, *legalább húsvétkor* az Oltáriszentséget magához venni.” (859. k.) Arra nézve, hogy mikor éri el a gyermek az értelem használatát, a 88. kánon azt mondja: *Serdületlenül a hetedik életév betöltése után az értelem használatát kell föltételezni*. Ez időtől kezdve a gyermek *köteles* megtartani az anyaszentegyház parancsolatait, tartozik pénteken böjtölni, vasárnapon és ünnepen szentmisét hallgatni, évenként meggyónni, *húsvéti időben pedig a szentáldozáshoz járulni.*”

A püspöki rendelet az egyházjogi törvénykönyvből bizonyítja, hogy arról a gyermekről, aki már 7. életévét betöltötte, fel kell tételezni, hogy eszét használja. Tehát a 7 éves gyermek bűnt

követ el, ha nem áldozik. Az áldozási kötelezettség korábban is fennállhat, de legkésőbb a 7. év betöltésekor. Ez a parancs épp úgy *súlyos bűn terhe alatt* kötelez, mint a pénteki böjt vagy a vasárnapi szentmise parancsa. Ennek a parancsnak a gyermek köteles engedelmeskedni függetlenül attól, jár-e iskolába vagy nem, vagy az iskolának melyik osztályába jár.

2. *A szentáldozás a 7. év előtt is kötelező lehet.*

Ami a csecsemők áldoztatását illeti, a Magyar Püspöki Kar így tanít:

„A gyermekek szentáldozására vonatkozólag irányadók még a 854. kánon rendelkezései. E szerint:

„Gyermekeknek, akikben koruk gyengesége miatt nincs meg e szentség ismerete és vágya, nem szolgáltatandó ki az Oltáriszentség.” E tilalommal kifejezetten megszünteti az egyház az évezreides régi szokást, mellyel a szent titkokat csecsemőknek és kicsinyeknek is kiszolgáltatták.”

Mint előbb (10. lap) rámutattunk, az a tény, hogy a régi egyház a csecsemőket is megáldoztatta, felbátorít ben-

nünket, hogy a gyermekeket minél előbb vigyük a szentáldozáshoz. Most már persze csak az értelmük használatával bíró gyermekek részesülhetnek a szentáldozásban, de viszont a kor és a tudás miatt nem kell nagyon aggodalmaskodnunk, ha régente a csecsemők megáldoztatásával sem érte az Oltáriszentséget tiszteletlenség.

Arra a további kérdésre, hogy a gyermek, ha már 7. életéve előtt megállapíthatóan eszének használatára jutott, köteles-e a húsvéti szentáldozáshoz járulni, a Codex-et hivatalosan magyarázó Bizottság 1918 jan. 3-án igennel felelt. „E határozat után, írja Schulte kölni kardinális, *nem lehet fenntartani azt a véleményt, hogy a gyermek 7 éves kora előtt egyáltalán nem lehet kötelezve a gyónásra és a húsvéti szentáldozásra*” (Kölner Seelsorgeblätter. 1923. 113. o.).

A gyermekek fejlődő ítélőképességének és korának viszonyáról Gennari bíboros így ír: „Manapság a gyermekek esze korán érik, ezt mindenki mondja. Három-, négy-, legfeljebb ötéves gyermekek már nagyon jól ítélnek és nagyon jól megkülönböztetik a közönséges kenyeret az Oltáriszentségtől. Azt

mondják, az értelem általában 7 éves korban mutatkozik. Egyeseknél lehetséges, de *sokaknál előbb és csak kivételesen később*. Ez a kor tehát *elegendő a szentáldozáshoz*.”

Ezekhez a szavakhoz Jorio kardinális, a Szentségek szent Kongregációjának jelenlegi prefektusa, a következő megjegyzést fűzi: „Aki manapság gyermekekkel, főleg városi gyermekekkel foglalkozik, az teljesen alá fogja írni a bíboros szavait, mert gyakori a példa arra, hogy fiúk és leányok már zsenge korban megkülönböztetik a személyeket és tárgyakat, mindennek az okát kérdezik, elmondják, ami velük történt, kifejezik kívánságaikat, felismerik, ha valami rosszat tettek, és bocsánatot kérnek. Kell-e több ahhoz, hogy a gyermekeknél az értelem használatát megállapíthassuk, amiből következik, hogy — a szükséges tanítást előrebocsátva — *kötelességük* a szentáldozásra vonatkozó *parancsot* teljesíteni, amit már nemcsak ismernek, de ami után vágyódnak is”. (Jorio. A Quam singulari dekrétum. 29. l.).

A családi élet tényleg sok érdekes tapasztalattal szolgál a gyermekek korai értelmi fejlettségére vonatkozóan.

Hányszor csapják össze kezüket ámulatukban a jó szülők, hogy 5—6 éves gyermekük mi mindent nem tud már, mily okos kérdéseket ad fel, mily talpraesett válaszokat ad, mily hamar megérzi, hogy valamit nem jól tett. Nem egyszer csodálkozva nézzük, hogy a napközi otthonok vagy ovodák 4—6 éves növendékei „színdarabot” tudnak bemutatni és kedves mókáikkal óráig elszórakoztatják a nézőközönséget. És ezt nemcsak koraérett úri gyermekeknél tapasztaljuk, hanem olykor az egyszerűbb családok gyermekeinél is. Másrészről azonban az is igaz, hogy minél szegényebbek vagy minél hanyagabbak a szülők, vagyis minél kevesebbet tudnak gyermekeikkel foglalkozni, annál kevésbbé fejlődik a gyermek értelmi világa. Mindazonáltal a normális falusi gyermek is bír 7 éves korában annyi értelmi fejlettséggel, hogy *azt a keveset, amit a pápa az első áldozó gyermekektől kíván*, el tudja sajátítani.

3. *Isteni parancs!*

Krisztus Urunk, mikor az Oltáriszentség vételéről szólott, ezt tanította: „Bizony, bizony mondom nektek: „*Ha nem*

eszitek az ember fia testét és nem iszátok az ő vérét, nem lesz élet tibenetek” (Ján. 6, 54.). E szövegből világosan következik, hogy az Oltáriszentség vételét az Úr minden hívőnek parancsolja, mégpedig úgy, mint a kegyelmi élet elengedhetetlen föltételét. Ennek az isteni parancsnak kötelező ereje az értelem használatának kezdetétől számítandó, vagyis attól a kortól, amikor valaki tudja, kicsoda Jézus Krisztus, és a szentségi kenyeret a közönséges kenyértől meg tudja különböztetni. X. Pius pápa többször kijelentette, hogy a szentáldozás parancsa isteni parancs. Így a gyermekek áldozásáról szóló rendeletben idézi a XVI. századbeli nagy spanyol jezsuita dogmatikusnak, Vasquez-nek szavait: „Mihelyt a gyermek eszének használatára jutott, isteni jog alapján köteleztetik a szentségekhez való járulásra, elannyira, hogy az Egyház őt e kötelezettség alól fel sem mentheti”. Ugyanez a felfogása Aquinói Szent Tamásnak is (3, q. 80. a. 11). X. Pius pápa az 1910. dec. 31-én Fischer kölni kardinálishoz intézett levelében határozottan kijelentti: „Értsék meg a keresztény hívek, hogy itt nemcsak arról van szó, hogy a

római pápa parancsának engedelmeskedjenek, hanem arról is, hogy eleget tegyenek egy kötelességnek, mely *közvetlenül az evangélium tanításából* háruul reájuk”. „Ez nem a mi parancsunk, hanem *magának Krisztus Urunknak a parancsa*”. A pápa tehát a korai szentáldozást sürgető rendeletével csak magvarázza a törvényt, mely kifejezetten Istentől származik. Innen van, hogy míg az egyház a pénteki böjtölés tisztán egyházi parancsánál pontosan megjelölheti az időt, t. i. a betöltött 7 évet, amikor a gyermek a parancsnak engedelmeskedni tartozik (can. 1254, 1.), addig a szentáldozás isteni parancsánál csak úgy általánosságban határozza meg az időt, t. i. „úgy a hetedik életév körül, amikor a gyermek eszének használatára jut”, mert ebben az egyház csak egy felsőbb törvény értelmezője, és nincs teljesen szabad rendelkezési joga.

4. *Milyen tudás szükséges a szentáldozáshoz?*

Az egyház nemcsak megfelelő kort és elegendő szellemi képességet kíván a szentáldozásra készülő gyermektől, hanem bizonyos tudást és lelki előké-

születet is. Ami a tudást illeti, fentebb idéztük a pápa rendeletét, mely szerint a szentáldozáshoz „a keresztény tannak teljes és tökéletes ismerete nem szükséges”, hanem elegendő, hogy a gyermek *„észbeli képességeihez mérten a legszükségesebb hittitkokat ismerje, és az Oltáriszentséget a közönséges kenyerétől megkülönböztetni tudja.”*

Melyek azok a „legszükségesebb hittitkok”? Az egyházi törvénykönyv „az üdvösségre szükséges hittitkokat” (*mysteria necessaria necessitate medii ad salutem* can. 854. §. 3.) kívánja. Négy ilyen hitigazság van: *a)* Isten, mint teremtő, *b)* Isten, mint a jók megjutalmazója és a gonoszok megbüntetője, *c)* a Szentháromság, *d)* Krisztus megtestesülése és megváltása.¹ E négy igazságon kívül a gyermeknek tudnia kell még, hogy Jézus van jelen az Oltáriszentségben. Ha ezt az öt igazságot *„értelmi fejlettségéhez képest”* tudja, akkor szellemileg már kellőképpen előkészült a szentáldozáshoz. Ezek az igazságok azonban mind bennfoglaltatnak

¹ Itt természetesen nem akarunk kiterjeszkedni arra a dogmatikai elméleti kérdésre, hogy az utóbbi két hittitok mennyiben tartozik a szükséges hitigazságok közé.

az I. osztály anyagában, sőt az I. osztályos gyermeknek, hogy hittanból jó osztályzatot kapjon, tízszer annyit kell tudnia, mint amennyi tudás az elsőtáldozáshoz szükséges.

A Magyar Püspöki Kar ebben a pontban is az egyházi törvénykönyvre hivatkozik:

„Egészséges gyermekektől tehát többet kell kívánnunk, mint haldoklóktól. Hogy miben álljon ez a többlet, mindjárt meg is mondja a kánon: ismerniök kell legalább az u. n. főigazságokat, minök: Isten léte és igazságossága, a Szentháromság, a Fiúisten megtestesülése.”

*„Elönyös, ha ennél többet is tudnak, *de nem felelne meg az egyház szándékának, ha csak azért halasztanók a szentáldozás idejét, hogy többre taníthassuk meg a gyermeket.* A fő különben is nem a tudás, hanem a *hit*, s ez a gyermekben erősebb lehet, mint a felnőttben.”

A püspöki kar e tanítása igen nagy jelentőségű. Ezentúl tehát nem lehet az I. osztályos gyermeket visszatartani a szentáldozástól azért, mert nem tud jól számolni vagy nem érti a nyelvtant, s emiatt talán az I. osztályt ismételnie

kell. Sőt még akkor sem szabad senki-
nek sem a gyermeket a szentáldozás-
ban megakadályozni, ha nem tudja az
I. osztályos katekizmus minden kérdé-
sét megtanulni. Elég, ha a fent említett
négy igazságot „felfogásához mérten”
tudja. Nem szükséges valami alapos
tudás sem, mert hiszen ezeket az igaz-
ságokat — hittitkok lévén — a felnőt-
tek sem „értik”.

Az említett igazságok ismeretén kí-
vül bizonyos *áhitatot* is kíván az egy-
ház az első áldozóktól. X. Pius azt írja
elő, hogy „*korának megfelelő áhitattal*”
járuljon a gyermek a szentáldozáshoz.
Vagyis a gyermek külső magatartása is
illendő legyen, s tudja a szentáldozást
bensőséges imákkal kísélni. Természe-
tesen nem kívánja az egyház, hogy a
gyermek magától, segítség nélkül vé-
gezze az ájtatosságot. Elég, ha társai-
val együtt hangosan imádkozni tud,
vagy esetleg egy nagyobb gyermek elő-
imádkozása után mondja az ima sza-
vait.

5. *Milyen tudás szükséges a szentgyónáshoz?*

Egyesek úgy vélik, hogy az első
szentgyónáshoz nagyobb értelmi fejlett-

ség kell, mint az első szentáldozáshoz. Könnyebb t. i. a gyermeknek felfogni azt, hogy a kis Jézus jelen van a szentostyában, mint lelkiismeretet vizsgálni s bánatot felkelteni.

Erre vonatkozólag a Magyar Püspöki Kar gyakorlati útbaigazítást ad:

„A gyónás előkészítése nem sokban különbözik attól, amellyel a betegágyon levő gyermekeket készítjük elő a szentség föl vételére. Gyónási formula, tükrör nem szükséges. Gyónás előtt megvizsgáljuk velük a lelkiismeretet, felsorolva az összes gyermekbűnöket, és felindítjuk a bánatot, gyónás alatt segítségükre vagyunk: melyik a legnagyobb bűnöd? Milyen bűnöd van még? A bocsánatos bűnökből elég, ha egy-kettőt mondanak, teljesség nem fontos, még egyszer felindítjuk velük a bánatot, s feladva az elégtételt, ha van anyag, feloldozzuk. A következő alkalmakkor a gyónási és áldozási előkészítés természetesen mindig alaposabb lesz, *a gyermek a szentségekhez járulva tanul meg gyónni és áldozni*, és bölcs lelki vezetés mellett az isteni gyógyszer segítségével megőrzi keresztényi ártatlanságát, melyet különben nem egy közülük elvesztett volna.”

Nagyon fontos a Püspöki Karnak az a kijelentése, hogy „a gyermek a szent-ségekhez járulva tanul meg gyónni és áldozni.” Helytelen és az egyház tanítását lebecsülő nézet tehát az, mely szerint a gyermek nem mehet a szentáldozáshoz, mert még nem tud jól gyónni. A magyar püspökök tanítása szerint a gyermek nem az első gyónás *előtt*, hanem a gyakori gyónás *által* tanul meg jól gyónni. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a gyermekeket az első gyónásra ne igyekezzünk minél alaposabban előkészíteni, csak azt hangsúlyozza, hogy az I. osztályos gyermektől ne kívánjuk meg azt a gyónási készséget, ügyességet, amit egy III. osztályos gyermektől megszoktunk.

6. *A szülők joga és kötelessége.*

Ahogy a szülők, helyesebben az édesanyák voltak azok, akik az Úr Jézus-hoz vitték a gyermekeket, hogy őket megáldja, úgy a gyermekek szentáldozására való előkészítésének gondját is *az egyház elsősorban a szülökre, főleg az édesanyára ruházza.* Az édesanyához áll legközelebb a gyermek, övé a

legnagyobb felelősség a gyermek jövőjéért, nálánál jobban senki sem szereti a gyermeket. Egészen természetes tehát, hogy az édesanyának kell a gyermeket imádságra tanítania. Ő az első hitoktatónője a gyermeknek. Anyai öle az első iskolapad, melyben ő figyelheti meg elsősorban a gyermek értelmének korai nyiladozását, ő adhat első bevezetést a vallásos élet gyakorlásába. Azért az egyházi törvénykönyv (can. 860.) kimondja: „A gyermekek áldozási parancsának kötelessége kiváltképen azokra hárul, akik a gyerekekről gondoskodnak, vagyis a *szülők*re, gyámokra, gyóntatóatyákra, nevelőkre, plébánosokra.” X. Pius pápa rendeletének 4. pontjában pedig kijelenti, hogy a szülők és a gyóntató dolga a gyermekeket az első szentáldozáshoz engedni. A can. 854. 4. szerint ők állapítják meg elsősorban, hogy megvan-e a gyermekben a kellő előkészület a szentáldozásra. Ha tehát a gyermek abban az időben, mikor eszének használatára jutott, nem járul a szentáldozáshoz, *ezért a szülők is felelősek*, s amennyiben tudatában vannak e súlyos kötelességüknek, mulasztásuk által *súlyos bünt követnek*

el. Sőt Jorio bíboros véleménye szerint, hacsak hibájukat meg nem bánják és jóvá nem teszik, *a bűnbánat szentségében nem kaphatnak feloldozást* (I. m. 43. l.)

A szülők olykor azért aggódnak, hogy gyermekük nem érti meg azokat a nehéz hitigazságokat, amelyeknek ismerete a szentáldozáshoz szükséges. Jorio bíborossal feleljük, hogy „nem csoda, ha a gyermek nem érti meg a Szentháromság, a megtestesülés, az Oltáriszentség titkát, minthogy sem mi nem értjük, sem a pápa nem érti meg azt... És ha egy-két évig várnak, vajjon akkor a gyermek meg fogja-e ezeket érteni? Bizonyos, hogy nem. *Elég a hit, elég az ártatlanság.*” (I. m. 43. l.)

A pápa azért sürgeti leginkább a korai szentáldozást, hogy a gyermekek koraérettségének s időelőtti „felvilágosításának” szomorú korában Krisztus bevonulhasson a kis gyermek lelkébe, *még mielőtt a sátán hatalmába ejtette volna azt.* A szülők felelősségében a gyermekekre gyakorolt befolyásuk arányában osztoznak a pápai rendelet értelmében a gyámok, nevelők, tanítók is.

7. *A gyóntatók és plébánosok joga és kötelessége.*

A gyóntatók dolga, mint előbb említettük, hogy megállapítsák, eljutott-e már a gyermek eszének használatára. E megállapítással kapcsolatban egyeseknek az az aggodalmuk támadt, nem fogja-e a gyóntatóatya magát e ténykedésével a gyónási titok megszegésének veszélyébe sodorni. Ez az aggodalom teljesen eloszlik, ha megemlítjük, hogy a gyóntató természetesen a gyónáson kívül fog magának bizonyosságot szerezni a gyermek szellemi fejlettségéről és a jó előkészületről. Sehol sincs előírva, hogy a gyóntató a gyónásból merítsen tájékoztatást a gyermek alkalmasságára vonatkozóan. Mikor a Codex mégis gyóntatót említ („sacerdos a confessionibus” Can. 854. 4.), ezzel csak azt akarja jelezni, hogy a gyermek alkalmasságát olyan pap állapítsa meg, akinek gyóntatói joghatósága van.

Itt fel kell veinünk azt a kérdést: *joga van-e a gyóntatónak szentáldozáshoz vinni a gyermeket a plébános megkérdezése nélkül?* Erre a kérdésre Jorio bíboros véleményének előadásával válaszolunk. A pápai rendelet ugyanis

ezt mondja: „A gyermeket első áldozáshoz bocsátani a római katekizmus szerint az atyának vagy helyettesének és a gyóntatóatyának *joga*.” Ezt a jogot a Codex 854. can. 4. §-a is helybenhagyja. A plébános ezt a jogot nem korlátozhatja, mert az első áldozás nem tartozik a 462. kánon által neki fenntartott ténykedések közé. A plébános szerepéről a 854. can. 5. §-a szól: „A plébánosnak *kötelessége* (officium) gondoskodni arról, ha bölcsen jónak látja, akár vizsga útján is, hogy a gyermekeket értelmük használata előtt vagy kelő előkészület nélkül ne bocsássák az Úr asztalához.” Jório bíboros hozzáfűzi: „Amint látjuk, nem joga, hanem az egyházi törvény által előírt szent kötelessége (jog és kötelesség önmagukban ellentétes kifejezések), mely őt lelkiismeretileg kötelezi az esetleges következmények súlyos felelőssége miatt” (I. m. 49. l.). A plébános tehát nem tarthatja vissza a gyermeket a szentáldozástól, ha arra az atya és a gyóntató a gyermeket szellemileg eléggé fejlettnak és kellőképpen előkészültnek tartja, és viszont a plébános is a gyermek alkalmasságáról, esetleg vizsgálat útján, meggyőződött. A plébános a vizsgálat-

nál természetesen nem támaszthat nagyobb igényeket, mint amit a fentebb idézett pápai rendelet és az egyházi törvénykönyv megállapítanak. Ezt annál kevésbé teheti, mert az egyházi törvénykönyv ugyanazon kánonjában a plébános „kötelességére” teszi, hogy gondoskodjék a gyermekek „minél korábbi” szentáldozásáról (854. can. 5. §): „A plébános kötelessége, hogy gondoskodjék arról, hogy azok a gyermekek, akik értelmük használatára eljuttottak, és kellőképen elő vannak készítve, *mielőbb* megerősítsenek ezzel az isteni eledellel.” Ugyanezt sürgeti a Magyar Püspöki Kar rendelete is. A plébánosnak, mint gondos, jó pásztornak, még a gyóntató atyánál is jobban kell vigyáznia, nehogy a lelki gondjaira bízott gyermekek a sátán kezébe kerüljenek. Már pedig oda kerülhetnek, ha értelmük már képes a vétkezésre, és sokáig nélkülözik a lelki erősítő táplálékot.

8. *A magánúton végzett első szentáldozás.*

Régi szokás, nemcsak nálunk Magyarországon, hanem más országokban is, hogy a gyermekek közösen, mégpedig

ünnepélyes külsőségek között járulnak az első szentáldozáshoz. A felnőttek, különösen a szülők, könnyes szemekkel kísérik a gyermekeket az áldoztató korláthoz. Mikor a hófehérruhás, koszorús kis leánykák égő gyertyával kezükben megújítják keresztségi fogadalmukat, s nagy áhitattal veszik magukhoz először az Úr Jézus szent testét, szem nem marad szárazon. Valóban ez az élet legszebb napja, mondják sokan a szemlélők közül. X. Pius pápa is szükségesnek tartja ezeket a közös szentáldozásokat, csak azt kívánja, hogy azokon résztvegyenek olyanok is, akik már előbb magánúton a szentáldozáshoz járultak. „Legyenek rajta a plébánosok, írja a pápa, hogy évente egyszer vagy többször is elrendeljék és megtartsák a gyermekek közös áldozását, és arra *necsak az első szentáldozókat engedjék, hanem másokat is, kik szüleik vagy gyóntatójuk beleegyezésével már előzőleg is részesedtek az oltár szent áldozatában*” (Decr. V.).

A Magyar Püspöki Kar erre vonatkozólag így intézkedik: „Közösen járuljanak-e az elsőáldozók a szentségekhez, vagy kisebb csoportokban, esetleg szüleikkel, kísérvék-e bizonyos ünnepélyes

külső formák a szent ténykedést, vagy ne, a helyi körülmények gondos mérlegelésével döntendő el.”

Tehát van magánúton végzett első szentáldozás is. Mit tartsunk erről? Nem veszít-e sokat a gyermek, ha nem várja meg, míg társaival együtt járulhat az első szentáldozáshoz?

Először is gyakorlati lelkipásztorok utalnak arra, hogy bizony a közös szentáldozásnak is vannak zavaró körülményei, sőt hátrányai is. A mai nagy szegénységben egyik-másik szülőnek nagy gondot okoz erre az ünnepi alkalomra a fehérruha, fátyol stb. beszerzése. Ahhoz sokszor nem elég alázatosak a szülők, hogy gyermekeiket egyszerűbb ruhában engedjék az oltár elé járulni. Inkább megterhelik magukat adóssággal, vagy kérik gyermekük áldoztatásának elhalasztását. Itt-ott ugyan jótékony emberek kísérik őket adományaikkal ebből a zavarból vagy tartanak kölcsönruhácskákat erre a célra, de ezt sem tudják mindenütt megszerezni.

Továbbá, a nagy tömeg a templomban, a sok külsőség elvonja sokszor egyik-másik gyermek figelmét a lényegtől, magától a szentáldozástól. Egy hitoktató a szentáldozás után való na-

pon leíratta a 30 elsőáldozóval az előző nap élményeit. Lelki örvendetes benyomásokról jóformán egy gyermek sem ír. Ellenben nagyon gyakran szerepelnek a profán külsőségek. Huszonhárom gyermek érezhető gyönyörűséggel és epikus bőbeszédűséggel ír a ruhájáról, azután, hogy hogyan öltöztette őt a mamája, nővére, nénije és a keresztmamája. Húsz gyermek leírásában a legnagyobb részletességgel szerepel az evés-ívás. Azután az ajándékok, amiket kaptak. Tizennégy gyermek örvendezve beszéli el, hogy meglátogatták a nagyszülőket, néniket, keresztszülőket, ismerősöket. Tizenötön a fotografusról is megemlékeznek stb. Ha ezeket a megfigyeléseket számba vesszük, nem fogunk tudni oly nagy súlyt helyezni azokra a külsőségekre, amelyek a szentáldozást keretezni szokták. Mégis csak az itt a fontos, hogy az Úr betér a tiszta gyermekszívbe, és azt szentségi jelenlétével boldogítja, s megerősíti, és íme a rokonok, varrónők, szakácsnők, fényképészek, cukrászok versenyeznek e napon, hogy maguknak biztosítsák a gyermek figyelmét és érdeklődését. Egy német plébános (Heiser, 126.), aki minden évben leíratja így a gyermekekkel élményei-

ket, érdekes megfigyelésről számol be. Azt tapasztalta, hogy *minél korábban vitte a gyermekeket a szentáldozáshoz, annál kevésbé kötötték le a gyermek figyelmét a szentáldozás külsőségei, annál mélyebb volt a vallásos élmény.*

Ebből a tapasztalatból nem volna helyes azt a tanulságot levonnunk, hogy most már közös, ünnepélyes szentáldozásokat nem tartunk. Hiszen ezeket a pápa is helyesli, meg a hívek is nagyon kívánják. De viszont azt szabad megállapítanunk, hogy a szentáldozás e külsőségei a lényeg, a buzgó áldozás szempontjából nem olyan abszolút javak, amelyek mellőzése a magán szentáldozást valami igen helytelen, káros dologgá tenné.

Mutassuk be egy lelkipásztor leírása szerint a magán szentáldozást.

„Mikor X. Pius pápa rendeletét másodszor felolvastam a szószékről, egy férfi azt kérdezte tőlem, hogy miért nem tartom meg azt, ami ebben a rendeletben parancsolva van. Hisz én sem viszem a gyermekeket 7 éves korukban a szentáldozáshoz. Erre nem volt többet nyugtom. Több beszédet tartottam a szentáldozásról. Egyik beszéd után bejött hozzám egy apa 8 éves leánykájá-

val, és kérte gyermeke számára a szentáldozást. Kikérdeztem a gyermeket, s úgy találtam, hogy eleget tud, s telve van égő vágygal az isteni eledel után. A következő szombaton meggyóntattam. Másnap szüleivel együtt a reggeli szentmisén a szentáldozáshoz járult. A gyermek azután majdnem mindennap eljött az Úr asztalához. Ezután már nem volt csoda, hogy hétről-hétre új gyermekek jelentkeztek, s a naponkint áldozó gyermekek száma mindig nagyobb lett. A következő évben már a hétévesek is jöhettek. Ezzel be volt vezetve a korai szentáldozás, s ma már egészen magától értetődő dolog ez a plébánián” (Heiser i. m. 80. l.).

Egyébként ezeknél az u. n. magán első szentáldozásoknál is lehet bizonyos ünnepélyességet alkalmazni, pl. az oltárt gazdagabban feldíszíteni, több gyertyát gyújtani. Ha többen vannak a gyermekek, közösen imádkozhatnak, s lehet hozzájuk rövid beszédet intézni. Maga a nap is olyan lehet, ami a gyermeket áhítatra hangolja, pl. az első péntek, a gyermek születésnapja, a védőszent vagy az őrzőangyal ünnepe, karácsony stb. Kaphatnak a gyermekek emlékképeket. Ez a magán szentáldozás

nem lehet akadálva annak, hogy a gyermek a következő közös áldozáson fehér ruhában, fátvollaal és égő gyertával résztvegyen, s a többiekkel együtt ünnepeljen.

9. Lehet-e a gyermeket gyónás nélkül áldoztatni?

„Ha nem követett el a gyermek halálos bűnt. írja Jorio bíboros (i. m. 47. l.), s megfelelt a rendelet által az első áldozáshoz kívánt feltételeknek, akkor nem köteles gyónni. és mindennap áldozhatik gyónás nélkül, a gyóntató atva véleménye szerint. angvalli ártatlanságával.” De ha nem is köteles az ilven gyermek gyónni. mégis kérdezhettük, aianlatos-e gyónás nélkül őt a szentáldozáshoz engedni. A gvakorlati szempont véleményünk szerint nagvon aianlatos ilven esetekben is a szentgyónást. Ha nem is hivatkozunk a pápai rendeletre. mely az első szentgyónásra és szentáldozásra egvugvanazon időt állapítja meg. már maga az is sürgeti az ilven gyermekek gyónását. hogy a gyónás által is szentségi kegyelemben részesül a gyermek. mely megerősíti őt. hogy ha majd nagyobbak lesznek a kí-

sértések, akkor se vétkezzék. Azután ezt ajánlja a gyermek lelki vezetése, mely legkönnyebben és legtermészetesebben a szentgyónásban történik, továbbá a gyermek megnyugtatója, mert az ilyen gyermek később aggódhatik, hogy hátha mégis volt bűne. Nehezen tud még az ilyen kis gyermek különbséget tenni halálos és bocsánatos bűn között. Az aggodalom, hogy hátha a gyermeknek nincs semmi vétké, s így nincs elegendő anyag a feloldozásra, nem okozhat nehézséget, mert ilyen esetekben adhatjuk a feloldozást feltételesen is.

10. *A beteg gyermekek első szentáldozása.*

X. Pius pápa rendelete a súlyosan beteg gyermekek számára más szabályokat ír elő. A rendelet VIII. szabálya így szól: „Teljesen kárhóztatandó *viszsaélés*: a gyermekektől, akik már értelmükkel élnek, megtagadni *a szent útravalót, az utolsó kenetet, és őket a kisdedek számára előírt szertartás szerint eltemetni.* Azokkal szemben, akik ehhez a szokáshoz makacsul ragaszkodnak, a püspökök teljes szigorúsággal

járjanak el.” Az egyházi törvénykönyv (can. 854. §. 2.) e szabályt így egészíti ki: „Ahhoz, hogy halálveszedelemben a gyermeknek a szentáldozást kiszolgáltatni lehessen és *kelljen*, elegendő, hogy a gyermek Krisztus Testét a közönséges kenyértől megkülönböztetni, s azt tisztelettel imádni tudja.” Ebből következik, hogy ha a beteg gyermek már anyyira elérte eszének használatát, hogy az Úr Jézus jelenlétét a szentostya színe alatt fel tudja fogni, meg lehet és meg kell áldoztatni még akkor is, ha a legfőbb igazságokról (pl. Szentháromság, megváltás, stb.) semmit sem tud. Jorio kardinális szerint (I. m. 58. l.) igazságtalanság, sőt valóságos kegyetlenség a kicsinyekkel szemben, ha tőlük haláluk előtt a szent útravalót, melyet pedig az egyház engedélyez nekik, megtagadják. Az így megáldoztatott kicsinyeknek azután a rendelet értelmében fel kell adni az utolsókenetet is, s azok ezáltal jogot szereznek arra, hogy temetésüket ne a kisdedek temetésének szertartása szerint végezzék. Ez a szertartás, mint ahogy a *Rituale Agriense* is mondja (269. l.), csak azon gyermekeknél használható, akik még nem érték el eszük használatát.

A Magyar Püspöki Kar rendelete idézi a fent említett 854. kánont, majd így folytatja:

„Nem szabad tehát engedni, hogy hat-hétéves gyermek a szentségek 101vétele nélkül haljon meg. Még ha oly fogyatékos lenne is vallási tudása, hogy a hit főigazságait sem ismeri, lelke üdvének biztosítására a szentségekhez bocsátandó. E szükséges lelki készültséget a szentáldozáshoz megszerzi azzal, hogy a lelkiatya biztosítja őt arról, hogy a szentostyában az Úr Jézus van jelen, aki különösen szereti a gyermekeket. S ha látja a gyermek, hogy a jelenlevők az Oltáriszentség előtt letérdelnek, s mély tiszteletet tanusítanak, maga is tisztelettel telik el, s gyümölcsözően áldozik.”

A szülők kötelessége, hogy ilyen beteg kis gyermekhez papot hívassanak, és az örökkévalóságba készülő ártatlan gyermeküket az első szentáldozás boldogságában részesítsék.

A haldokló gyermekek szentáldozásánál megható jelenetek játszódnak le. Egy jáász káplán írja egy I. elemistáról: „Így a kis gyermek az elvégzett szentgyónás után nagy örömmel s kis szívének teljes boldogságával vette magához

a Legszeniebbet, s még haldoklása utolsó perceiben is azt suttogta édesanyjának, mily jó, hogy a Jézuskát elvittem neki, még álmai is az édes Üdvözítőről voltak. A kapott elsőáldozási szentképpel kezében, melyet számtalan csókkal elárasztott, lehelte ki ártatlan szép lelkét.”

Egy másik kis haldokló ezt kérdezte a paptól: „Ha a jó Istenhez érek, térdet kell-e hajtanom vagy a nyakába borulhatok?” „A nyakába borulhatsz”, válaszolt meghatottan a pap.

11. A gyermekek gyakori áldozása.

X. Pius pápa nemcsak a gyermekek korai szentáldozását sürgette, hanem nagy súlyt helyezett arra is, hogy a gyermekek az első szentáldozás után gyakran áldozzanak. „Akikre a gyermekek gondozása van bízva, mondja a rendelet, azon legyenek, hogy a gyermekek az első áldozás után gyakran, ha lehet, *naponkint* járuljanak az Úr asztalához, azzal az áhítattal, amelyre korukhoz mérten képesek, hogy megfeleljenek *Jézus Krisztus és édesanyánk, az egyház kívánságainak.*” Annak a két feltételnek, melyeket az egyház a gyakori

áldozóktól megkíván, hogy t. i. mentesek legyenek a halálos büntől, és helyes szándékkal járuljanak az Úr asztalához, a gyermekek is meg tudnak felelni. Sőt a tapasztalat azt mutatja, hogy a gyakori szentáldozás a gyermeklelkében rendkívül nagy vallásosságot, áldozatkészséget, túlvilági örömet eredményez. Azért az egyház Jézus nevében nemcsak a gyermeket hívja a gyakori szentáldozáshoz, hanem a fenti rendletben a szülőket is serkenti, hogy gyermekeik gyakori szentáldozását minden eszközzel előmozdítani törekedjenek.

III. A római Szentségek Szent Kongregációjának álláspontja.

Arra a két kérdésre vonatkozólag, milyen korban kell a gyermekeket a szentáldozáshoz vinni, és hogy mit kell a szentáldozáshoz járuló gyermekeknek tudniok, a római hivatalos körök felfogását az *Osservatore Romano* 1935 jún. 14-én megjelent cikke világítja meg. Ezt a cikket a Szentségek Szent Kongregációja élén álló *Jorio kardinális* írta. Nem utasítás vagy rendelet ugyan ez a cikk, hanem csak tájékoztatás, de mégis nagyon figyelemreméltó, mert hiszen e Szent Kongregáció vezetője legilletékesebb arra, hogy ebben a kérdésben felvilágosítást adjon, s ilyen fontos tárgyban csak felelősségének teljes tudatában nyilatkozhatik.

Jorio bíboros egyik könyvét, mely a gyermekek korai szentáldozásáról szól, s mely a Szent István-Társulat kiadásában magyarul is megjelent, előző fejtegetéseinkben már többször idéztük.

Ez a cikk, melynek egy részével most megismerkedünk, a könyvnél annyival értékesebb, mert a szerző ezt már mint a Szentségek Szent Kongregációjának vezetője írta.

Fokozza e cikk jelentőségét az is, hogy mintegy *félhivatalos cáfolatnak vehető* ama téves felfogásokkal szemben, hogy a Szentszék nem szorgalmazza eléggé X. Pius pápa rendeletének megtartását, vagy hogy az új egyházi törvénykönyv valamit változtatott vagy enyhített ezen a rendeleten.

Ezekkel a helytelen nézetekkel szemben a bíboros sürgeti, hogy minél korábban bocsássák a gyermekeket a szentáldozáshoz, és hogy ne kívánjanak a szentáldozáshoz nagyon sok elméleti tudást, mert hiszen — s ez igen fontos megállapítás — a tulajdonképpeni hitoktatásnak nem a szentáldozás *előtt*, hanem az *után* kell történnie. Miután kifejti X. Pius pápa rendeletét, mely szerinte „a szentéletű pápa tiarájának egyik legfénylőbb és legmaradandóbb értékű drágaköve”, így folytatja:

„E rendkívüli fontosságú és most 25 éves jubileumához eljutott rendeletnek egyszerű futólagos átolvasásából is nyilvánvaló, hogy ebben a rendeletben

az értelem használatának *kezdetéről* van szó, s *nem* az értelem *kifejlettségéről*, még kevésbé annak teljességéről.

Ez a legfőbb pontja a rendeletnek, de ez egyúttal az a pont is, amelyet sokan nem vettek kellőképpen figyelembe. Igen gyakran lehet ugyanis mind a papság, mind a hívek részéről panaszokat hallani, amelyek azt mutatják, hogy e rendeletet még 25 évvel a kiadása után sem értik meg teljesen, nem tartják meg annak rendelkezéseit.

Azok a kritikus megjegyzések, melyek több-kevesebb nyíltsággal a szentéletű pápa bölcs rendelkezésével kapcsolatban elhangzanak, legtöbbször éppen azokat illetnék meg, akik a rendeletről ki nem elégítő, felületes, sőt téves felfogást alkotnak maguknak *a keresztény gyermeknevelés kiszámíthatatlan kárára*.

Ennek a kiváló rendeletnek másik, nem kevésbé fontos pontja az első áldozáshoz föltétlenül megkívánt, hittani ismeretekkel foglalkozik.

Ennél a pontnál is mind a szülők, mind a nevelők részéről éppolyan *alaptalan félelemmel* találkozunk, mint az első pontnál. És ez a jóhiszemű fé-

lelem nem egyszer hatalmasabb bennük még a Szentszék tekintélyénél is.

A rendelet világosan és határozotlan kimondja, hogy a szentáldozáshoz szükséges és elegendő tudnivaló: a hit főigazságainak az elsőáldozó értelméhez mért tudása. (Itt a bíboros felsorolja azt a 4 főigazságot, melyekről fentebb, a 36. lapon szövegtünk.)

Nem szükséges tehát hatalmas köteteket és terjengős katekizmusokat használni. Az első áldozáshoz valóban nem kell részletesebb katechétikai oktatás, mint amit a fentiek megkívánnak. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az első szentáldozás után meg kell elégednünk azzal, amit a gyermekek már tudnak. *A pápa, aki maga is adott ki katekizmust, azt akarta, hogy a tulajdonképeni és alapos hitoktatás az első szentáldozás után történjék.* Ez a hitoktatás azután nem ismer korhatárt, mert a keresztény tanítás mérhetetlen kincseket és életbölcsest rejt magában, megállnia tehát semmi szín alatt sem szabad, mert erre az életbölcsestre nekünk szükségünk van.

Mihelyt a rendeletnek e két lényeges pontját tisztáztuk, értelmét veszti minden panasz: hogy a gyermekek még

nem fogják föl a szentáldozást, hogy nem tudnak eleget, hogy szórakozottak stb. A túlszigorú kritikusokat saját érveikkel cáfoljuk meg: hisz általában véve a hívek között, még a felnőttek között is kevesen vannak, akik nagyon otthonosak lennének az Eucharisztia tanában.

Miért kellene tehát tudományos előkészítést és dogmatikai tudást kívánni a gyermek egyszerű felfogóképességétől, mikor *a gyermek hite olyan tiszta, szilárd és átfogó, hogy a nagyokat is megsegényíti*. Bárcsak a felnőtteknek is mindig ilyen hite lenne, amire egyébként oly nagy szükségük volna! A kicsinyektől csak azt kívánhatjuk, hogy szívük élénken előkészüljön, és figyelmük oda irányuljon: *így ők ártatlanságukkal közelebb jutnak az Úr Jézushoz, mint a tudományukkal*.

Vigyük tehát a rendelet parancsára a gyermekeket kellő időben az első szentáldozáshoz; első szentáldozás után részesítsük őket a teljes hitoktatásban; buzdítsuk őket a gyakori szentáldozásra. Így majd igazi keresztényeket nevelünk, akik áldozatokra is készek lesznek, hogy Krisztushoz való hűségüknek bizonyosságát adják.

Az egyházi jogi törvénykönyv semmit sem változtatott a „Quam singulari” című pápai rendeleten; sőt kánonjai teljesen megerősítik azt.”

Jorio bíboros lelkes, sürgető szavai-
ból megérthetjük, milyen áldás származnék abból, ha minden katolikus gyermek már 7 éves korában — vagy még korábban — részesülne a szentáldozásban.

IV. Rövid áttekintés a külföldi katolikusok gyakorlatáról.

Mielőtt a gyakran áldozó magyar gyermekek körül szerzett tapasztalatainkról szólnánk, lelkesítésül szabad legyen rámutatnunk más országok példájára, amelyek nagyobb érdeklődést tanúsítottak a gyermekek korai szentáldozása iránt, s talán azt is szabad kimondanunk, hogy ezek készségesebb engedelmességgel fogadták a pápa rendelkezését, mint mi magyarok. Adataimat saját külföldi tapasztalataimból és jegyzeteimből, továbbá Heiser A. Henrik német plébánosnak a gyermekek áldozásáról írt, háromkötetes kiváló művéből veszem. (Die Kinderkommunion im Geiste der Kirche. 3 kötet. 1931—1932.)

1. *Ausztria.*

Az osztrák püspöki kar 1930-ban azt a határozatot hozta, hogy az első szentáldozást általában a II. osztályban kell

végezni. De a püspököknek az az óhajtásuk, hogy ha a gyermekek már ezen idő előtt értelmük használatára eljutnak, s kellőképen elő vannak készítve, akkor már hamarabb is vigyék őket az első szentáldozáshoz. Ezzel buzdítást adnak a hitoktatóknak, hogy már az I. osztályos gyermekeket részesítsék a szentáldozásban, amit Rieder Ignác, nemrégiben meghalt salzburgi hercegérsek körlevelében kifejezetten meg is enged. Waitz Zsigmond, a jelenlegi salzburgi hercegérsek pedig már el is rendeli, hogy „a rendes észjárású gyermekek, akik már 7 évesek, az I. osztályban húsvétkor a szentáldozáshoz mehetnek. A többi gyermek a II. osztályban, legkésőbb a húsvéti időszakban, az első szentáldozáshoz vezetendő. A közbeeső időben (vagyis az első és a második osztály húsvétja között) a gyermekeknek, akik ezalatt 7 évesek lesznek, alkalom nyújtandó, hogy privátim részesüljenek a szentáldozásban.”

Ausztriában tehát 1930 óta legkésőbb a II. osztályban áldoznak a gyermekek. A püspökök kifejezett parancsot az I. osztályos gyermekek áldoztatására nem adtak, de mint láttuk, hön óhajtják,

hogy a gyermekek lehetőleg már 7 éves korukban, vagyis az I. osztályban áldozzanak.

A püspöki kar azonkívül elrendelte, hogy minden lelkipásztor köteles évenként húsvét táján X. Pius pápa rendeletéről szentbeszédet tartani.

2. Hollandia.

Ebben az országban 1911 előtt 11—12 éves korban, sőt olykor még később járultak a gyermekek a szentáldozáshoz. A pápai rendelet természetesen nagy feltűnést keltett itt is. A holland katolikusok azonban nagyszerű példáját adták a Krisztus földi helytartója iránti engedelmességnek. A püspökök mindjárt a pápai rendelet megjelenése után elrendelték a 7 éves gyermekek megáldoztatását. Ma is minden 7 éves gyermek áldozik. Évenként többször van közös első szentáldozás, hogy a gyermekek minél hamarább sorra kerüljenek. Mikor 12—13 évesek lesznek a gyermekek, s készülnek az iskolát elhagyni, akkor ünnepélyes közös szentáldozást rendeznek számukra a keresztségi fogadalom megújításával.

Mi az eredmény? A vallásos élet fellendülése, a papi és szerzetesi hivatá-

sok feltűnő szaporodása, a gyakran áldozók számának nagy növekedése, a missziók és az eucharisztikus mozgalmak iránt folytonosan fokozódó érdeklődés. Sőt maguknak a katolikusoknak a száma is szaporodik azóta. A katolikusok arányszáma 1849-től kezdve 1909-ig folyton csökkent, 39.15 %-ról leesett 35.02%-ra. 1910 óta az arányszám folyton növekedik. Tizenegy év alatt húsz évnek a csökkenését egyenlítették ki. A papi hivatások s különösen a missziós hivatások száma rendkívül emelkedett, szinte ötszörösére ugrott azóta. Két és fél millió katolikus van Hollandiában és 1500 pap, 800 kispap és laikus testvér, 1400 apáca, tehát összesen 3700 misszionárius dolgozik közülök a pogányok megtérítésén. A szentáldozások száma az utóbbi 10 évben 10 millióról felugrott 50 millióra.

3. Anglia.

Anglia, ahol a lakosságnak csak a tized része katolikus, egyike volt azoknak az országoknak, ahol a pápa rendeletét a legkészségesebben végrehajtották. „Mikor a rendelet megjött, írja onnan egy főnöknő, mindjárt összecsaptak két osztályt a szentáldozásnál. Ké-

sőbb még egyszer megtették ugyanezt, s így *egy év alatt a rendelet végre volt hajtvá*. Ilyen az angol. Ha Róma szólott, engedelmeskedik ellenkezés nélkül.” Az akkor támadt lelkesedés nem volt szalmaláng. Ma is — a szülők és rokonok nagy örömeire — hétéves korban mennek a gyermekek a szentáldozáshoz. Jó eucharisztikus irataik vannak a gyermekek számára. Az egyik 8 kiadást ért meg egy év alatt. A másik már 146.000 példányban forog közkézen.

4. *Egyesült Államok.*

Az Egyesült Államok legtöbb egyházmegyéje mindjárt a pápai rendelet megjelenése után (1910) megkezdte a 7 éves gyermekek áldoztatását. Egyik-másik püspök és pap ugyan aggodalmasan nyilatkozott az újításról, de Róma szólott, és ezzel a kérdés el volt döntve. Annakelőtte az első szentáldozás volt a vallásos nevelés befejezése. Ha ez megvolt, akkor a szülők már felmentve érezték magukat a vallásoktatás gondja alól. Az amerikai papok attól féltek, hogy ha az első szentáldozást a vallásoktatás elejére teszik, akkor a szülők nem küldik majd tovább hitok-

tatásra a gyermekeiket. Nagyon sajnálták továbbá a szülők a közös szentáldozás nagy ünnepeit is, mikor a fiúk fiatalúrnak, a leányok menyasszonynak öltözve járultak először a szentáldozáshoz. A paphiány is igen megnehezítette a gyermekek gyakori áldoztatását. A kb. 20 millió katolikus 115 millió másvallású lakosság között szétszórtan él. Ez utóbbiak közül 65 millió meg sincs keresztelve, jóllehet fehér ember. A katolikusok ilyen szétszórtsága is nagy akadályul szolgált.

Tudni kell, hogy Amerikában kétféle iskola van: katolikus és állami. Az előbbibe kb. 2 millió, az utóbbiba kb. 4 millió kat. gyermek jár. A katolikus iskolák a szülők és a papság engedelmeselelkülete és áldozatkészsége folytán mindjárt leküzdötték a nehézségeket, és bevezették a 7 éves gyermekek áldoztatását. Ma már a korai szentáldozás magától értetődő dolog. Minden évben felolvassák és megmagyarázzák a híveknek a pápai rendeletet, és négyszer egy évben, a kántorböjti napokon tartanak közös első szentáldozásokat. Ezekben a napokon áldozik a többi gyermek is. Valamennyiüket egy napig előkészítik a nagy Vendég fogadására.

Az állami iskolákban nagyobb a nehézség, mert ezek felekezetenküliek, vagyis a törvény értelmében még akkor sem szabad bennük vallástanítást adni, ha a gyermekek mind katolikusok. Az ilyen iskolába járó gyermekeknél a szülők külön fogadnak egy tanítót vagy tanítónőt, aki a gyermekeket vallásoktatásban részesíti, mely régezte az első szentáldozással zárult. Az ilyen állami iskolákban, hol nemcsak a gyermekek, hanem a szülők is kevésbé vallásosak, mint a kat. iskoláknál, valóban félni lehetett, hogy ha korán viszik a gyermekeket a szentáldozáshoz, mondjuk az első osztályban, akkor a szülők majd nem látják szükségesnek, hogy gyermeküket még 4—5 évig hittanórákra küldjék. Ezt az aggodalmat egy nagy gyermekbarát, Hollwech vicarius generalis nagyobb küldöttség élén Rómában elő is adta. A válasz az volt, hogy a rendelet nem tesz különbséget a katolikus és felekezetenküli iskolák gyermekei között. A papság és a hívek lelkiismeretben kötelezve vannak az összes gyermekek korai szentáldozásáról gondoskodni. Erre az amerikaiak alázatosan alávetették magukat az egyház parancsának, és az *állami iskolák-*

ba járó gyermekeknel is bevezették a 7 éves gyermekek áldoztatását. A régi ünnepélyes szentáldozást, az úgynevezett „nagy” áldozást azért ezentúl is megtartották, mégpedig a hittantanítás végén, de ez már nem volt első szentáldozás, mert hiszen a gyermekek már 4—5 éve rendszeresen áldoztak akkor, mikor a hittantanításuk végére értek.

A gyermekek korai és gyakori áldozásának áldásos hatása mutatkozik Amerikában mindenütt, amint az ottani papok írják. Elsősorban említik azt, hogy a gyermekek áldozása révén igen szépen terjed a felnőtt férfiak és fiatal emberek heti, sőt napi szentáldozása is. A papi hivatások száma igen megnövekedett. Lusiana államban annakelőtte mindig európai papokra voltak utalva, most 400 %-kal több az odavaló papok száma. Feltűnően nagy azoknak a fiatal embereknek a száma, akik bűnnel meg nem fertőzött testtel kötik meg a házasságot. A papság ezt a korai és gyakori szentáldozásnak tulajdonítja. Nemkülönbén a növekvő érdeklődést az egyház ügyei iránt és a példás áldozatkésztséget.

Dr. Schreiber, a nemrégén meghalt apostoli lelkületű berlini püspök ame-

rikai útjáról így számol be: „Sohasem fogom elfelejteni, mily felemelő benyomást tett rám, mikor ezek a gyermekek minden egyes alkalommal a pap áldozása után jóformán teljes számban jöttek a szentáldozáshoz. Az az áhítat, amivel éppen ezek a kicsinyek az Ūr testét vették, valóban megindító volt. *A papok egyhangúlag kijelentették nekem, hogy ezekről a kis áldozókról igen jó tapasztalataik vannak.* Azt mondják, hogy szinte kézzelfoghatóan tapasztalja az ember, mily szívesen tér be az Ūdvözítő ezekbe az ártatlan gyermekszívekbe, és mily hatékonyan dolgozik bennük a kegyelem. Hétköznapi is a felnőttek mellett nagyszámú gyermeket láttam az áldozató rácshoz járulni.”

Hasonlóképpen ír *dr. Krebs*, freiburgi egyetemi tanár, a híres német író. Szerinte az amerikai katolicizmus legjellemzőbb vonása a gyakori szentáldozásért való buzgólkodás. „Mindig épültem az áldozók nagy számán, akik között egyformán voltak férfiak és nők, fiúk és leányok. Nagy számmal jöttek egészen kicsiny áldozók is. Saját szemmemmel láthattam, mily áhítattal, gyermeki buzgalommal fogadták az Ūdvö-

zítót ezek a hétévesek. *Amerikából
mint a korai szentáldozásnak meggyő-
ződéses híve térek vissza.*”

V. A korai szentáldozás hatása.

Az eucharisztikus nevelés nagy eredményeiről nálunk is a lelkipásztori tapasztalat tanúskodik.

1. A gyermekeknél.

Ez a legfőbb kérdés: a gyermeknek lelki hasznára válik-e, ha már 7 éves korban vagy még előbb részesül a szentáldozásban? Továbbá: nem származik-e ebből valami hátrány a gyermekekre, esetleg annak későbbi lelki fejlődésére?

A korai szentáldozás legelőször is nagy segítséget nyújt a gyermeknek arra, hogy a *keresztési ártatlanságot megőrizze*. Maga X. Pius pápa az ártatlanság elvesztéséért a késői szentáldozást teszi elsősorban felelőssé. Már a gyermek lelke csábításnak, bűnveszélynek van kitéve. Kétségtelen, hogy a pedagógiai eszközök is (jó példa, tanítás, fegyelem, jutalom, büntetés) se-

gítségére vannak a gyermeknek a küzdelemben. De ezek csak morális erőket szolgáltatnak. Igazi, benső, természetfeletti erőket legelsősorban a szentáldozás nyújt. Az Úr Jézus azért alapította az Oltáriszentséget, azért akart lelki vendégül hozzánk jönni, hogy támasza legyen ingatag természetünknek. Már a trienti zsinat is ilyen értelemben mondja orvosságnak az Oltáriszentséget, hogy t. i. az megszabadít minket naponkénti hibáinktól, és megőriz a súlyos büntől (Sess. XIII. C. 2.). Necsak kitüntetésképpen adjuk tehát a gyermekeknek a szentáldozást, hanem orvosságnak, veszedelmes bajtól megmentő óvszernek is. *„Az összes neveléstani módszerek, hitoktatástani erőfeszítések és lélektani gyakorlatok nem képesek azt adni a gyermeknek, amit az élő, igaz Krisztus ad, aki jelen van a legméltóságosabb Oltáriszentségben”*, írja dr. Hugo, mainzi püspök (Heiser I. 158.).

A szentáldozás nagyon hatékony eszköz *a gyermekhibák leküzdésére is*. Mennyi bosszúságuk van a szülőknek, tanítóknak, nevelőknek az engedetlen, hazudozó, verekedő, válogatós, nyalánk, rendetlenkedő, feleselő, szemérmetlen-

kedő gyermekekkel! A szülők sokszor kétségbeesve panaszkodnak a lelkipásztornak emiatt. Teljesen értetlenül állanak a gyermekek rossz tulajdonságaival szemben. Már most, sok példával lehet bizonyítani, ha nem is minden esetben, de igen sokszor feltűnő hatással van az ilyen fékezhetetlennek látszó gyermekekre már a szentáldozásra való előkészítő oktatás is. *Maga a szentáldozás, különösen a gyakori áldozás pedig valóssággal csodákat művelhet.* Nagyon sok szülő boldogan dicsekedett már azzal, hogy a szentáldozás egészen megjavította gyermekét; olyan, mintha kicserélték volna. Ehhez természetesen egy gyermekszerető hitoktató vagy szülő munkája szükséges, aki a kis gyermek érdeklődését, élő hitét fel tudja kelteni.

A gyakran áldozó gyermek továbbá *áldozatkész, vidám lesz.* Manapság már nem ritka — különösen úri körökben — a fáradt, koravén, ideges, folyton unatkozó gyermek. A szentáldozás új világba állítja bele ezt az elkényeztetett, jó módja mellett is szerencsétlen gyermeket. A kis Jézus megtanítja őt arra, hogy a szenvedés, nélkülözés több igazi boldogságot rejt magában, mint a folytonos mulatság, játék és nyalako-

dás. A gyermek a szentáldozásból tanulja meg a kereszthordozás első alapigazságait. Egyik paptársunk — veterán hittanár, aki már vagy 25 papot nevelt az anyaszentegyháznak — így ír: „Az Eucharisztia szinte szemmel láthatóan átalakítja a gyermek lényét. Ragaszkodó szeretet ömlik el rajta minden szent és szép iránt. Tapasztaljuk az ilyen gyermekeknél a nagyobb szorgalmat, a készségesebb engedelmességet, a szülők és tanítók odaadóbb megbecsülését, a vallási kötelességek buzgóbb teljesítését és *mindezeket felül valami bájos vidámságot, ami soha sem csap át vétkes pajkosságba.*”

A gyakran áldozó gyermekek közül többen *gyakran áldozó ifjak és felnőttek lesznek.* A gyermekkorból az Úr Jézus áldásán kívül oly élénk, mély élményt hoznak magukkal, ami kihatással van egész életükre. Ennek kapcsán nagyon fontos dologra kell ráterelnünk a figyelmet. Ma oly veszedelmes időket élünk! Jövönkből talán véres egyházüldözések, rettenetes borzalmak, háborús pusztítások árnyai integetnek felénk. Ma nem elég csak jó embereket nevelni, *ma hősök kellene.* A szokásos pedagógiai eszközök itt mintha elégtelen-

neknek bizonyulnának. A mártírok dicső korának szent kenyerével kell most táplálni az ifjúságot, hogy bátrak legyenek, mint akik ittak az erősek véréből, és rendkívüli időkre készen, feszülő, a halállal is dacoló energiákat raktározzanak el lelkükben.

Mindezeket összevéve Bosco Szent Jánossal valljuk, hogy „mint a pestistől, úgy kell menekülnünk azok véleményétől, akik a szentáldozást érettebb korra akarják kitolni.” (Lexikon d. Pädagogik. 1930. I, 574.).

2. *A családban.*

A gyermek az Úr Jézust ártatlan szívébe fogadva visszatér a szülői házba, s ott megkezdí szent meghatottsággal az előbbinél erényesebb életét. Vannak gyermekek, akik sokkal tompább, közönyösebb lelkűek, semhogy a szentáldozás láthatólag valami feltűnő változást idézhetne elő bennük. De vannak azután kis apostolok is, a tabernákulum ihletettjei, akik a maguk eucharisztikus boldogságával beragyogják az egész családot, akik nem tudnak nyugodni, míg szüleiket, rokonaikat is a szentáldozáshoz el nem viszik. Ezek az apróságok az Isten hívogató kegyelmének

evangelistái, akik mosolygós kérencsé-
léseikkel talán többet érnek el, mint
minden emberi mesterfogásával egy
dörgőszavú prédikátor.

A kis első áldozó utat készít a lelki-
pásztornak a családba. „Ez az út rövid
és biztos”, mondja egy német plébános.
A pap a kis gyermekeken keresztül befo-
lyást gyakorolhat a családra, jobban
megismeri azt, a szülőket is megéri,
meg azután ezek is növekvő bizalom-
mal néznek arra a papra, aki gyerme-
küket ilyen boldoggá, ilyen jóvá tette.

A gyakori szentáldozás tehát meg-
könnyíti a szülőknek a nevelés munká-
ját, míg másrésről a gyakran áldozó
kis gyermek az Üdvözítő áldását ér-
demli ki az egész családra.

Az ilyen eucharisztikus lelkületű csa-
ládokban legtöbbször nagy, boldogító
béke honol. A családtagok igazán tud-
ják egymást szeretni. Az ilyen családok
nem félnek a gyermektől. A sok gyer-
mek áldozatosságra szoktatja egymást
és a szülőket. Megtanulnak valóban
bízni az isteni Gondviselésben és ez a
bizalom nagyobb kincs az életre, mint
a vagyon.

Az ilyen békeszerető, vallásos csalá-
dokból származnak azután az apostoli

lelkületű papok és szerzetesek. Egy magyar falusi plébános beszéli, hogy már 20 évvel ezelőtt megkezdte az I. osztályos gyermekek áldoztatását és állandóan sürgeti a gyakori szentáldozást mind a felnőttek, mind a gyermekek között. És mi az eredmény? Több a gyermek, szorgalmasabbak az emberek, boldogabbak a családok, s 16 papi és szerzetesi. illetve szerzetesnői hivatás érett meg abban a faluban, honnan azelőtt emberemlékezet óta nem került ki pap vagy apáca.

3. *Az egyházközségben.*

A gyermekeken kell kezdeni az egyházközség megújítását. Ha panaszkodunk, hogy népünk elhanyagolja a templombajárást, vagy ha el is jár az Isten házába, vallásossága csak külsőség, hogy nem tiszteli eléggé a papját, s nem áldoz egyházi célokra, akkor lényegesebb *változást e téren csak az eucharisztikus gyermekpasztorációtól várhatunk.* E sorok írója látta Hollandiában e reménységnek megvalósulását is. Egy majdnem tiszta katolikus község (Deurne) plébániáján töltöttem két vakációt. Két plébánia van a faluban, az egyik nemrégén épült. Két plébános és két káplán, egy nyugdíjas pap

és vasárnaponként egy szerzetesatya áll a hívek rendelkezésére. Az én plébánosomnak 4217 híve van. Emeletes zárdájuk van az apácáknak, akik a leányiskolát vezetik. Az iskolatestvérek, akik a fiúkkal foglalkoznak, szintén emeletes házzal rendelkeznek. Mindez persze közadakozásból épült. A szentáldozások száma folytonosan emelkedik, és oly magasságot ér el, mely nekünk szinte elképzelhetetlennek látszik. 1934-ben ebben a plébániatemplomban és az apácák kápolnájában 168.800 szentáldozás volt. 1935-ben 195.000. Az esperesi kerületben (Eindhoven) 1934-ben 2.040.425, 1935-ben 2.288.690 szentáldozás történt. Vasárnaponként alig győztük öten az áldoztatást. Nem szokott lenni ebben a községben senki, aki húsvétkor ne gyónnék, ne áldoznék. Most van egyetlenegy. Egy orvos, de annak a családja is buzgó katolikus. A családokban, kevés kivétellel, minden este elmondják az 5 tizedes rózsafüzért a lorettói litániával. Persze a plébánián is. Áldozatkészségük bámulatos. Épp akkor épített a plébános közadakozásból nagy patronázsházat előadóteremmel, és az emeletes plébániát egy szintén emeletes oldalszárnyal kibővítette, miután már

előzőleg a falu másik plébániatemploma elkészült. A magyar gyermekeket is milyen szeretettel fogadták! Egyik-másik családban 7—8 gyermek volt, s mégis odavették mintegy számfelettinek a magyar gyermeket. Pedig ők is sok munkával keresték meg mindennapi kenyerüket. Nekem ott az volt a megfigyelésem, hogy sok gazdag magyar család könnyebben el tudta volna látni azokat a magyar gyermekeket, mint azok az egyáltalában nem jómódú holland családok. Csakhogy itthon hiányzott a szív. Könnyebb volt idegenbe küldeni koldulni a gyermekeinket, mint itthon rákényszeríteni a bankokat, a gazdag embereket adakozásra vagy még jobban megadóztatni a mulatóhelyek pezsgőző közönségét. Hollandiában a jótékonyság nemcsak az egyházi emberek kötelessége, hanem résztvesz abban mindenki. A holland nép vallásossága se volt mindig ilyen. Hozzáértők a változást nagyrészt a pápa iránti engedelmességnek és a korai szentáldozás bevezetésének tulajdonítják. E tények megfontolásra készíthetnek mindnyájunkat.

VI. Teendőink az eucharisztikus nevelés érdekében.

Anyaszentegyházunk határozott parancsa, mely bűn terhe alatt kötelez, továbbá forró vágyunk, hogy szülői, tanítói vagy lekipásztori kötelességeinknek tőlünk telhetőleg megfelelhessünk, nem hagy bennünket nyugodni, s ellenállhatatlanul húz, hogy szinte kézenfogva vezessük a szentségi Úr Jézushoz a kicsiny gyermekeket.

Mi lesz e téren a feladatunk?

1. Az iskolában.

Boldogok vagyunk mi, magyar papok, hogy törvényeink az iskolában olyan könnyen hozzáférhetővé teszik nekünk a gyermeksereget, s annyi eszközzel megkönnyítik a gyermek tanításának és vallásos nevelésének egyébként olyan terhes munkáját. Míg a francia pap be se teheti a lábát az állami iskolába, s cukorkákkal kell édes-

getnie a gyermekeket, hogy a templomban hitoktatásra eljöjjenek, míg a szomszédos országokban fakultatív a hittanítás, s így a pap munkája a hitetlen szülők és elrontott gyermekek kényekedvétől függ, addig mi csak kinyitjuk az iskola ajtaját, és mosolygó, tiszta gyermekarcok csengő „Dícsértessék”-e üti meg fülünket, ragadja meg szívünket. Érezzük át tehát azt a nagy felelősséget, mely ebből az előnyös helyzetünkből ránk háramlik, s azzal adjunk hálát ezért az isteni Gondviselésnek, hogy egészen az egyház utasítása szerint mély vallásosságra neveljük a gondjainkra bízott ártatlan gyermekeket!

A vallásos nevelésnek első eszköze az egyház tanítása szerint az eucharisztikus lelkület kifejlesztése a gyermekben. Erre a kicsinyek tapasztalat szerint nagy fogékonysággal bírnak. Fel nőttek talán nem is tudnak oly érdeklődéssel, mondhatnánk barátsággal visel tetni a szentségi Jézus iránt, mint a kis gyermekek. De kérdezzük, milyen eszközökkel tudunk a gyermekekben eucharisztikus lelkületet teremteni

A Magyar Püspöki Kar a „Tanterv és Utasítás”-ban erről így tanít: „Az

Oltáriszentség szerzésének részleteiről, hármás céljáról e kicsinyeknek még nem kell tudniok, áhítatuk felkeltésére elég, ha *az iskolai év folyamán többször utalunk az Oltáriszentségre*, pl. Isten mindenhatósága nemcsak a világ teremtésekor nyilvánul meg, de az oltáron is, mikor az ostyából Krisztus teste lesz; a tiltott gyümölcs a paradicsomban bajba vitt bennünket, Szűz Mária áldott „gyümölcse”, Jézus, életet, áldást hoz szívünkbe a szent ostyában; szerencsések voltak a pásztorok, bölcsék a kis Jézus színe előtt, mi még szerencsésebbek vagyunk, mikor Jézus a szent ostyában szívünkbe jön, stb. Utalunk továbbá arra, amit a gyermekek maguk látnak a templomban: mint tekintenek imádkozva a hívek az oltár felé, hajtának térdet, ott van Jézus a szent ostyában, mint járulnak egyesek az oltárhoz reggel, s a pap az aranyos kehelyből fehér szent ostyát tesz a nyelvükre, stb. Ha itt-ott példát is hozunk fel buzgó kicsi áldozókról, s a külső viselkedést (fej- és nyelvtartás) begyakoroljuk, a gyermekek gyenge korukhoz mértén áhítattal fognak áldozni. Készületül elimádkozhatják a Miatyánkot s egyes fohászokat, hálaadásul az ősz-

szes imákat, melyeket emlékezetből tudnak”.

Eucharisztikus hitet tehát elsősorban *a gondos hitoktatás*, főleg az Oltáriszentség tanának alapos és vonzó megmagyarázása által kelthetünk a gyermekben. Látja a gyermek, hogy mikor a szentségi Jézusról beszélünk, nagyon is szívünkéből szólunk. Azután *rá is kell nevelnünk* a gyermeket az Oltáriszentség tiszteletére. Elvonultatjuk őket a templom előtt, és megtanítjuk őket, hogyan kell a templom, illetve az Úr Jézus előtt kalapot emelni, őt röpimával köszönteni. Azután bevisszük őket a templomba, megmagyarázzuk nekik az öröklámpát, az imádkozó angyalszobrokat, a szentségházat (persze csak kívülről), a csengőt, a gyertyákat, a Jézus Szíve szobrot. Utána körültérdepeljük az oltárt, és imádjuk hangos szóval az Úr Jézust. Más alkalommal a sekrestyébe visszük el őket, s megmutogatjuk nekik a kelyhet, a paténát, a patinát, a szentségtartót, s elmondjuk nekik, hogy ezeket az aranyos, csillogó dolgokat nem imádjuk, ezek csak párnácskái, ágyacskái a kis Jézusnak. Azután megint adorálni megyünk, és elénekelünk egy szentségi éneket összetett

kézzel. Hozzászoktatjuk a gyermekeket, hogy saját jószántukból is jöjjenek gyakrabban napközben szentségimádást végezni. A paptársak azt tapasztalják, hogy a gyermekek ezt örömmel teszik. Nagy gondot fordítunk arra, hogy a gyermekek pontosan és áhítattal minisztráljanak. Szerzünk nekik tiszta és csinos minisztránshuhákat. Gyermekekből díszőrséget szervezünk szentségimádáshoz és körmenetekhez.

Az iskolában hitoktatás közben sokszor beszélünk az Oltáriszentségben élő, bennünket határtalanul szerető Úr Jézusról, hogy a gyermekekben felébredjen a vágy az Úr Jézus meglátogatására és a szentáldozásban való részesülésre. A szentségi Úr Jézus szeretetének ápolása nagyszerű fegyvelmezési eszköz is. Az iskolában is énekeltsünk szentségi énekeket a templom felé fordulva, összetett kézzel. Apácaiskolákban szívet rajzolnak a táblára, s aki rossz, annak ki kell mennie a táblához, és krétával tövist kell rajzolnia Jézus Szívébe. Ez persze nem történik keserű könnyhullatás nélkül. Így nevelik bele a gyermek lelkébe a gyöngéd lelkiismeretet és azt a meggyőződést, hogy az Úr Jézust cselekedettel és mulasztással

nagyon meg lehet bántani. Általában kifejezetten eucharisztikus gyermeknevelést kell adnunk. Ha egyszer az Úr Jézus valósággal közöttünk akart maradni az Oltáriszentségben, akkor ez a csodálatos tény ne csak azokon az órákon foglalkoztasson bennünket, amelyeken az Oltáriszentségről szóló kérdéseket tárgyaljuk, hanem mint aranyfonál szője át a gyermekek egész évi lelki gondozását is. Ahogy a felebaráti szeretet, a szociális érzés elsajátítására egyáltalában nem elegendő, ha csak évenként egyszer betanítatjuk, melyek az irgalmasság testi és lelki cselekedetei, hanem azt naponként kell gyakoroltatnunk a gyermekekkel, úgy az Úr Jézus szent jelenléte sem lehet csak téma, csak tananyag vagy pedagógiai eszköz, hanem annak élő valóságnak, naponkinti édes élménynek kell lennie, mely már a gyermek életére is vigaszt, erőt, örömet sugároz.

De legkedvezőbb alkalom az Úr Jézus iránti forró szeretet felkeltésére mégis csak *az első szentáldozásra való előkészület*. Milyen meghatódottak, puhák ilyenkor a gyermeklelkek! Mily mélyre vésődnek a gyermekek lelkébe azok a kis vallásos történetek, amelyekkel ér-

deklódésüket, buzgalmukat fel akarjuk kelteni! Hogy csillog a szemük, hogy tapsolnak kis kezükkel, mikor a közelődő szentáldozás édes örömét emlegetjük nekik! Azok a kis gondterhes arcok az első gyónás előtt csak előjelei a szentáldozás bekövetkezendő mennyei örömének.

A szentáldozás napján *szerezzünk a gyermeknek minél több örömet.* De ne feledjük el, hogy a külsőségeket mindig vonatkozásba hozzuk a szentségi Jézussal, nehogy azok — mint fentebb említettük — a lényegről eltereljék a figyelmet. A gazdagon felvirágozott, sok gyertyával megvilágított oltárban lássa meg a gyermek az Úr Jézus trónusát, szeretetlángolását, a fehér ruhában az ártatlan tisztaságot, a szeretetreggeli- ben, a rokoni látogatásokban, a fényképezésben, az emlékkép adományozásában magának az Úr Jézusnak megdicsőítését, és az első áldozó részéről azon ígéret megpecsételését, hogy az Úr Jézushoz hűsége akar maradni mindhalálíig. Egy volt hittanár, jelenleg falusi plébános, 8 napig fehér karszalagot hordat az első áldozó fiúkkal. Bizonyos meghatottságot áraszt ez a szokás az első áldozók környezetére. Az

ősegyházban a megkereszteltek hordták egy hétig a keresztségi fehér ruhát.

Mint hitoktató az első szentáldozás utáni hittanórán kissé gyorsabban végeztettem el a napi feladatot. Azután papírlapokat osztottam ki, és kértem a gyermekeket, írják le a papírra, milyen volt a szentáldozás napja. Sok megfigyelésre méltó dolgot írtak össze. Igen ajánlatos a gyermekeknek ezt a megnyilatkozási alkalmat megadni. Ákombákom betűik gyarló külseje alól a tiszta gyermeklélek ártatlan öröme csillan elő, élő hitének, forró áhítatának gazdag kincsesháza.

Nem tudjuk az iskolai eucharisztikus nevelésről szóló sorainkat befejezni a nélkül, hogy az egri egyházmegvei fiatal paptársak tapasztalataiból, főleg az I. osztályos gyermekek áldoztatására vonatkozóan, néhány nyilatkozatot közre ne adjunk.

Egyházmegyénk egyik legtevékenyebb plébánosa írja: „Az én gyermekeim *szegény elmaradott tanyai gyermekek*. Nagyon sokat nem is tudok az I. osztályosokkal foglalkozni, mert ha az ember osztatlan tanyai iskolában hetenkint egy kiszállással a hittant a felső osztályokban alaposabban és az életre

akarja tanítani, nem sok ideje marad az alsóbb osztályosok számára. Mégis azt mondhatom, hogy *egyetlen egyszer sem bántam meg, amikor első osztályosokat első szentáldozáshoz bocsátottam*. Inkább azon lenne okom bánkódni, hogy volt idő, amikor túlszigorú voltam a kiválogatásban”.

A hegyek között, kis faluban írja a káplán: „Most a húsvéti gyónások lezajlása után bizony megállapíthatjuk, hogy *nagyrészt ezeknek a gyakran áldozó gyermekeknek köszönhetjük, hogy az egyházközség csaknem valamennyi férfia meggyónt, ami pedig ezelőtt nem szokott ilyen mértékben megtörténni*”.

Egy gyártelepről közli a hitoktató: „Az idén tettem próbát az I. osztályba járó értelmesebb elemistákkal, vagy 14-gyel. Bátran merem állítani, hogy kápláni működésem *legsikeresebb és kegyelmekben leggazdagabb elsőáldozási előkészítését* ebben az esztendőben végeztem”.

Valóban a gyakorlat, *a tapasztalat cáfolja meg leghatásosabban* az I. osztályos gyermekek áldoztatása ellen felhozott látszólagos érveket. Szülők, tanítók, sőt papok is olykor — csupa féltő aggodalomból — az elsős gyermeke-

ket nem látják elég fejletteknek s főleg nem elég komolyaknak ahhoz, hogy a szentáldozáshoz járulhassanak. Egyesek azért mégis megpróbálták. És a tapasztalat meglepte őket. A kis elsősök, akikre még nem ragadt rá az iskolai pajtások rafinériája, nincsenek még úgy „kitanulva”, mint egy nagyobb gyermek, oly komoly érdeklődést, oly angyali áhítatot tanusítottak a szentáldozás iránt, hogy a vezetők nem győztek eléggé csodálkozni. Legjobban önmagukon csodálkoztak, hogy miért nem vitték már az előző években is ezeket a lelkiekre oly fogékony kis elsősöket az Úr Jézushoz. Valósággal meghatottsággal fokozódott örömük, mikor a kis ártatlanok lelkének, szemének ragyogása arcukba belecsapott.

2. Az egyesületekben.

A szóhajóhető gyermekegyesületek: az apródcserkészlet, az Eucharisztikus Gyermekszövetség és különösen a nagyszerű sikereket felmutató Szívgyárda. A Szívgyárdának tulajdonképpeni célja az, hogy a szentségi Jézushoz vigye a gyermekeket, s a gyakori szentáldozás által már zsenge korukban megszentelje őket. Mint minden egye-

sületben, úgy itt is, a vezető áldozatkész lelkülete és a tagok kölcsönös jópéldaadása adja meg a lendületet. A kis gárdisták egymást buzdítják a nagy kilenced végzésére s általában az első péntek megtartására, a Szív-újság terjesztésére, ünnepélyeken való szereplésre, a heti parancs megtartására s a szabályok iránt való engedelmességre. A szívgárda megható színdarabokat rendez. Nem mindenki egyformán buzgó gárdisták közül, akadnak köztük rosszul nevelt gyermekek is. Másrésről azonban a Szívgárda számtalan gyermeket mentett már meg a bűnveszélytől, bátorított fel az erényes életre, és erősített meg a jócselekedetekben, sok szülőnek is alkalmul szolgált az atyai házba való visszatérésre.

„Lesznek majd szent gyermekek”, mondotta X. Pius pápa. S ez a mondás beteljesedik napjainkban, amikor gyakran olvasunk „szentség hírében meghalt” kis gyermekekről. Legelől áll közöttük talán Fontgalland Guidó, aki 1924. jan. 24-én halt meg 11 éves korában. Életrajzát több mint 40 nyelvre lefordították, magyar nyelven is már két életrajza jelent meg. Francia nyelven külön folyóirat indult meg, mely e

mennybeszállt angyal közbenjárására történt csodálatos imameghallgatásokról tájékoztat. Rómában már kérelmeztek a boldoggáavatás pörének megindítását. Nálunk Magyarországon is sok-sok gyermek mehetett már át az örök-kévalóságba mint kis szent, a korai és gyakori szentáldozás lelki kincseivel felékesítve.

3. *Iskolán kívül.*

X. Pius pápa rendelete a szülők lelkiismeretét is megterheli azzal a nagy felelősséggel, hogy kis gyermekeiket, mihelyt azok értelmi képessége megengedi, a szentáldozáshoz bocsássák, sőt ők maguk odavigyék. Senki jobban nem tudja a kis gyermeket az Úr Jézus szent Testének méltó vételére előkészíteni, mint a vallásos lelkű édesanya, aki legközvetlenebbül ismeri gyermeke lelkének minden jó és rossz tulajdonságát, legforróbban óhajtja, hogy gyermeke az emberi vészthozó szenvedélyektől minél inkább védve legyen s a vallásosságban, az erények gyakorlásában mindjobban megerősödjék. Ezek a gyakran áldozó, imádságos lelkű édesanyák olykor még a papnál is jobban elő tudják készíteni gyerme-

keiket a szentáldozásra. Megedződve annyi sok anyai gondban és szenvedésben, gyermeküket valóban egyénileg tudják kezelni, ellenőrizni, s több idejük és alkalmuk van a gyakori szentáldozás kegyelmi hatásának naponkint való kihasználására, a gyermekek javítására, mint a pápának. Ezért az édesanyákat mindenesetre be kell vonnunk eucharisztikus ténykedésünkbe. A lelkipásztor vagy hitoktató szülői értekezleten vagy pedig külön erre a célra rendezett gyűlésen részletesen tájékoztathatja az anyákat a gyermekek előkészítésére vonatkozóan. Egyik alkalommal a gyermekeket is elhívja az édesanyákkal együtt, hogy az édesanyák példából lássák, miként kell a gyermekekhez szólaniok. Mennyire megszentelődnek a családok, ha ott folyik — legalább részben — a kis gyermekek előkészítése az Úr Jézus fogadására! P. Csávossy könyvecskéje: „Az Úr Jézus kis kegyeltje” (Korda. 1 P) éppen erről az édesanyai eucharisztikus munkáról ad igen gyakorlati útbaigazításokat. Sok oldalról megvilágítja azt a kérdést, hogyan lehet a szülőknek a gyermekeiket az Úr Jézus fogadására oktatniok. Tele van ez a kis

könyvecske példával, képpel, versikével.

Ha az édesanyák erre a szerepre valami ok miatt nem vállalkozhatnak, akkor fel kell használnunk a jámbor társulatok buzgó asszonyait, leányait. Egyik-másik mint valami apostol fog ebben a nagyszerű megbízatásban eljárni. Többször, de legalább évenként egvszer a templomban is prédikálnunk kell a korai és gyakori szentáldozásról, főleg akkor, mikor a magyar püspöki kar 1911. évi rendelete értelmében a „*Quam singulari*” rendeletet a szószék-ről felolvassuk, és megmagyarázzuk. Nyomatékosan kérni kell továbbá a szülőket, hogy ha 5—6—7 éves gyermekeik súlyosan betegek, el ne mulasszák, hogy papot hívjanak, aki majd elbírálja, nem bír-e már a gyermek eszének használatával, s nem kell-e őt a szentségekben részesíteni. Mint fentebb láttuk, az egyház a beteg gyerekektől sokkal kevesebb tudást kíván, mint az egészségesektől. Azonkívül a szülők és a jámbor társulatok vegyenek részt az első szentáldozás ünnepélyességének előmozdításában (oltárdíszítés körmenet, szeretetreggeli, ruhakölcsönzés, ruhavarrás stb.). Továbbá általa-

nos szokássá kell tenni, hogy a szülők kísérik a gyermekeket az oltárhoz, s ők is megáldozzanak. Egy magyar plébános írja: „En már rég elfelejtettem, hogy mit beszélt a pap első szentáldozásom alkalmával, nem is értettem jól a fejtegetéseit, de mikor velem áldozó édesapám kemény férfiarcán láttam végigcsurogni az örömkönnnyeket, akkor éreztem meg igazán, mily nagy kegyelem a szentáldozás.” A tantestület tagjainak is serény közreműködésükkel s jó példájukkal ki kell venniök a részüket ebből a nagy hitéleti megmozdulásból. Valóságos ünnep legyen ez a nap, amelyen a meghatódottság egy családdá forrasztja össze az egyházközség tagjait.

4. *Melyik osztályban áldoztassuk a gyermekeket?*

Heiser német plébános említett nagyszabású művében eredeti forrásművek és az egyházhatóságok közlései alapján kimutatja, hogy a 7 éves gyermekek áldoztatását — részben mindjárt az 1910-es pápai rendelet után, részben újabb időben — bevezették a következő országok: Hollandia, Belgium, Ausztria, Angolország, Írország, Portu-

gália, Görögország, Kanada, az Egyesült Államok, továbbá a missziók Ázsiában és Oceániában.

Szomorúan nélkülözzük Magyarországot említését ebben a sorozatban. Rólunk is hoz az említett könyv adatokat, de csak azt írhatja, hogy a 8—9 éves vagyis II.—III-ik osztályos gyermekek járulnak nálunk a szentáldozáshoz. Miért? Tehetségtelenebb volna talán a magyar gyermek, mint az afrikai néger gyermekek? Vagy a magyar szülők kevésbé volnának vallásosak, mint az angol vagy portugál édesanyák? Vagy nagyobb iskolai nehézségekbe ütközik nálunk a szentáldozás előkészítése, mint az északamerikai Egyesült Államokban, ahol minden hitoktatás tilos az állami iskolákban? Vagy a magyar papságban fogyatkozott volna meg a buzgalom az Oltáriszentség, illetve az emberek lelkének megmentése iránt? Talán a Szentatya iránti „hagyományos” ragaszkodás és engedelmesség csökkent volna meg a magyar egyházban? Vagy talán mi még csak egy hosszú átmeneti állapotban vagyunk, és remélhető, hogy most, mikor már 30 év választ el minket a pápai rendelet idejétől, mégis csak el fogunk érni a célhoz?

Magyarországon a második, illetve nem egy helyütt a harmadik elemi osztályban áldoznak a gyermekek. Viszont mi úgy gondoljuk, hogyha a pápai rendeletnek meg akarnánk felelni, akkor *az I. osztályban kellene vinnünk a gyermekeket a szentáldozáshoz.*

A Magyar Püspöki Kar a legújabb „Tanterv és Utasítás”-ban (28. l.) erre vonatkozóan ezt tanítja:

„A szentségekhez való járulást az anyaszentegyház parancsolata mindazon gyermekek számára kötelezővé teszi, akik a húsvéti idő elérkeztével hetedik életévüket betöltötték.”

Mármost kétségtelen, hogy a gyermek nem a II. osztályban, hanem az I. osztályban tölti be a 7. életévét. Minthogy ugyanis a törvény szerint csak olyanokat szabad az elemi iskola I. osztályába fölvenni, akik azon az év szept. 15-én a 6-ik életévüket már betöltötték, aki egy nappal a beiratás napja után tölti be a 6-ik életévét, az csak a következő iskolai évre, vagyis tulajdonképpen már 7 éves korában iratkozhatik be.

Vannak olyan gyermekek is, akik betegség vagy költözködés miatt csak egy évvel később kerülhetnek iskolába. Ennélfogva megeshetik, hogy több gyermek már az iskolai év elején vagy pedig annak első felében betölti a 7-ik életévét. Így pl. az egri belvárosi elemi iskola I. osztályának 52 növendéke közül az 1939/40. tanévben 14 már karácsonykor betöltötte a 7-ik életévét, míg májusban, mikor az első szentáldozás szokott lenni, 47 gyermek túl lesz a 7-ik születés napján, sőt ezeknek kb. a fele már közelebb lesz a 8-ik születés napjához. Az 52 tanuló közül tehát csak 5 lesz olyan, aki még nem lesz hétéves, de ezeknek is már csak napok, illetve hetek hiányzanak. A külvárosi iskolákban még rosszabb a helyzet. Az egyik iskolában 16, a másikban 18 olyan gyermek van az I. osztályban, aki már a beiratkozáskor elmúlt 7 éves; májusban pedig 49, illetve 50 gyermek lesz már a 8-ik életévében. Kérdés már most, szabad-e ennek a húsvétnek elmúlni a nélkül, hogy a gyermek a szentáldozáshoz járuljon, mikor az egyház kifejezetten meghagyja, hogy a 7 éves gyermek már *köteles* a szentáldozás *isteni* parancsá-

nak eleget tenni. Állítható-e nyugodt lelkiismerettel, hogy ez a hétéves, I. osztályos gyermek nem ért el még eszének használatára, és hogy 6—8 hónapi iskolába járás után sem tud *gyermeki módon* megérteni 4—5 alapigazságot, amit az egyház az első áldozóktól megkíván? Mentésíthetjük-e mi magunkat papok, szülők és nevelők, attól *a bűn terhe alatt* reánk nehezedő felelősségtől, hogy a gyermeket, aki talán már 5—6 éves korában esze használatának minden jelét adja, még 7, 7 1/2 éves korában se vezetjük a szentáldozáshoz, hanem majd csak a II. osztályban és abban is a tanév végén, mikor már 8, 8 1/2, 9 éves lesz a gyermek? Olyan nyugodtak vagyunk-e a felől, hogy ez a hétéves gyermek nem vétkezik, mikor már fiatalabb gyermekek is káromkodnak, lopkodnak, hazudoznak, engedetlenkednek stb.? Hiszen az egyház kifejezett óhajtása, az Úr Jézus hő vágya, — a pápa kijelentése szerint — az, hogy az Úr Jézus bevonulhasson a gyermek szívébe még az első bűn elkövetése előtt.

Akárhogy is mérlegeljük a dolgot, nem tudunk szabadulni attól a gondolattól, hogy ha más országokban ezer és

ezer paptársunk sokkal nehezebb körülmények között eleget tud tenni a pápa parancsának, és tud 6—7 éves gyermekeket — tapasztalataik szerint a legszébb eredménnyel — vinni a szentáldozáshoz, akkor miért ütköznék az I. osztályos gyermekek áldoztatása nálunk oly nagy, leküzdhetetlen nehézségbe? Legalább is az apácák által vezetett iskolákban, általában katolikus iskolákban, vagy olyan állami iskolákban, ahol mind a tanító, mind a gyermekek nagyrésze katolikus, meg lehetne próbálni a pápa rendeletének pontos betartását. Olyan állami iskolákban, amelyekben nem katolikus vagy ha katolikus is, de nem buzgó katolikus tanító van, már komolyabb nehézségekbe ütközünk. Igaz, hogy nálunk, ahol a rendszeres hitoktatás állami védelemben részesül, még ezeknél az iskoláknál sincsenek olyan nagy akadályai a korai szentáldozásnak, mint amelyeneket pl. a holland és amerikai katolikusok dicséretes odaadással leküzdöttek — már jó húsz évvel ezelőtt.¹

¹Egerben plébános-elődöm buzgólkodása folytán évek óta mind a katolikus, mind az állami iskolákban az I. osztályos gyerme-

5. *Az eucharisztikus világkongresszusunk követelménye.*

Az egész magyar katolikus egyház nagy pompával és nem remélt bensőséges áhítattal tartotta meg 1938-ban a budapesti eucharisztikus világkongresszust. Azoknak a napoknak az emléke olyan, mint valami káprázatos csodákról szóló álm, melyből kár felébredni. A szervező bizottságok minden lehetőt megtettek, hogy ez a nagyszerű seregszemléje az imádkozó katolikusoknak külsőségeiben a magyar múlt dicsőségéhez méltó, belső megnyilvánulásai-
ban pedig az Oltáriszentségben rejtőző Úr Jézus titokzatos életét megsejtető, imádságos hódolat legyen. Gyönyörű látvány volt, mikor előkelőségeink az Oltáriszentség kíséretében, sokszínű díszmagyarban felvonultak, mikor prémes mentéjük és gazdagon díszített dolmányuk pompája, aranyveretű fringiájuk csattogása, ezüstcsengésű medáliák ragyogása, kemény járásuk sarkantyúpengése és köröskörül tarka népviseletünk színpompás művészete elbá-

kek járulnak a szentáldozáshoz, a hitoktatók és szülők megítélése szerint a legszebb rendben.

jolta az idegeneket, s büszke örömmel töltötte el magyar lelkünket.

Az éjszakai szentségimádás, az a rengeteg könnyes szemű, gyónó férfi, a mesterien megrendezett tömeges szentáldozások, az áhítatos lélektől lebilincselte gyönyörű főváros, százezrek áldozatos odaállása a hitéleti eszmék dobogójára felejtethetetlen élmények maradnak mindenkinek, aki ott volt.

Ha azonban pl. a hollandok megkérdezték bennünket, hogy ezek az előkelő urak nemcsak ezen a napon, de máskor is olyan buzgók-e az Oltáriszentség imádásában, mintahogy ez náluk szokás, akkor bizony szomorúan kellett hallgatnunk, arra gondolva, hogy azokban a fényes ruhákban pompázó előkelőségek, politikusok egy része talán akkor részesült utoljára a szentségi Jézusban, mikor esküvőjét tartotta. Ha meg pl. az angolok vagy amerikaiak érdeklődtek, hogy úgy-e ebben a boldog országban, ahol az állami iskolában is van hitoktatás, könnyen ment a pápa rendeletének végrehajtása a 7 éves gyermekek áldoztatását illetően, akkor másra kellett terelnünk a beszédet, mert azt csak nem vallhattuk be, hogy mi pedagógiai ellenvetések mögé

rejtőzve, gyakorlatilag bizony kitértünk a pápa parancsának teljesítése elől. Bizony mi arra sem figyeltünk fel, amikor 1927-ben a bolognai nemzeti eucharisztikus kongresszuson a pápai követ, Boggiani bíboros kihirdette, hogy XI. Pius pápa szívét nagy szomorúsággal tölti el az, hogy X. Pius pápa „*Quam singulari*” című rendelete több országban még most sincs végrehajtva. Idáig az eucharisztikus világkongresszusokat leginkább olyan országokban tartották, ahol a korai gyermekáldoztatás már 10—20 éves szokás, így Amsterdamban, Chicagóban, Karthagóban, Dublinban. Ezekben az országokban a korai és gyakori szentáldozáson nevelt tömegek méltó keretei voltak a szentségi Úr Jézus diadalmas felvonulásának. *Nálunk olyan területen gyűlt össze az eucharisztikus világkongresszus, ahol a gyakori szentáldozás nem lett még igazában tömegmozgalommá, és a 7 éves gyermekek áldoztatására vonatkozó pápai rendelet nem ment át teljesen a gyakorlatba, mert hiszen, — mint fentebb kimutattuk, — nálunk egész osztályokat vezetnek 9, 9 1/2 éves korban, vagyis az elemiiskola III. tanévének végén az első szentáldozáshoz. Hála Is-*

tennek, az ilyen osztályok nálunk is már mind ritkábbak lesznek. Sőt a kongresszus óta évről-évre szaporodnak azok az iskolák, hol már az I. osztályos vagyis 7 éves gyermekeket vezetik a szentáldozáshoz. Mi eucharisztikus lelki kultúra tekintetében — még a kongresszus után is — bizony hátrább állunk, mint a kongresszusra ide összegyött legtöbb nemzet. Megvan azonban minden remény arra, hogy a kongresszus által keltett mély hatás gyorsabb ütemű haladásra készíti kissé nehezen lendülő magyar természetünket.

VII. Bosco Szent János bölcs tanácsai.

Don Bosco a XX. század eucharisztikus virágzásának egyik legjelentősebb előkészítője volt. A múlt század derekán ugyan még nem lehetett szó tömeges gyakori szentáldozásról, azt azonban meg kell állapítanunk, hogy abban az időben Don Bosco mutat rá leghatásosabban a szentáldozásnak ropant nagy erejére az ifjúság lelki nevelésének, az életre való előkészítésének munkájában. Ha a gyakori szentáldozásból táplálkozó lelkiéletet várkastélyhoz hasonlítjuk, akkor Don Bosco az, aki az ifjúság beláthatatlan tömegének az élén megjelenik e várkastély kapuja előtt, s lelki fiai részére bebozsátást kér. Ezt az évszázadokon keresztül alig-alig nyitogatott várkaput a XX. század hajnalán a szentéletű X. Pius pápa tárta ki egészen, de már Don Bosco előkészíti a lelkeket, főleg az ifjúság lelkét erre a bevonulásra.

Don Bosco szeretett lelki gyermekének, Savio Domonkosnak *megengedte*,

hogy mindennap járulhasson a szentáldozáshoz. Hogy mit jelentett ez az engedély abban az időben, azt csak akkor tudjuk megítélni, ha olvassuk, hogy abban a korban még a legtöbb szerzetes és szerzetesnő sem áldozott mindennap.

Csak aki a gyakori szentáldozás történetét ismeri, aki tudja, hogy a hitetlenség, az eretnekségek s főleg az egyház kebelében burjánzó janzenizmus terjesztői évszázadokon keresztül mennyire eltávolították a katolikusokat az Oltáriszentségtől, az mérlegelheti kellőképpen Don Bosco szerepét a többszöri szentáldozás gyakorlatának elfogadtatásában. Egészen szokatlan, mondhatnám lelki forradalomszerű állásfoglalás az, mikor Don Bosco 1864 jún. 18-án így oktatja fiait: „Az első századokban, de még később is, aki a szentmiseáldozaton résztvett, a szentáldozáshoz is járult. Az anyaszentegyház pedig a trienti zsinaton azt az óhaját fejezte ki, hogy a hívek, valahányszor szentmisét hallgatnak, vegyék magukhoz az Úr szent Testét is. S ez egészen természetes is, mert hiszen ha mindennap szükségünk van testi eledelre, hogy lehetnénk meg akkor lelki eledel nélkül?!—

Ti bizonyára most azt gondoljátok magatokban: Hát akkor nekünk is mindennap járulnunk kell a szentáldozáshoz. Én azt mondom: parancs nem kötelez bennünket erre. Az Úr Jézus óhajtja, de nem parancsolja... Mégis, hogy adjak nektek egy korotokhoz, állapototokhoz mért szabályt, azt mondom, beszéljétek meg a dolgot gyóntatóitokkal és tartsátok magatokat utasításaihoz. *És ha az én vágyamat akarjátok tudni, ez az: áldozatok minden nap!...*”

Don Bosco mások előtt sem csinált titkot meggyőződéséből. Egy látogató miniszternek, mikor ez csodálkozását fejezte ki a szent feltűnő nevelési sikerei felett, Don Bosco ezeket a lelke legmélyéről fakadt, jellemző szavakat mondotta, melyek szinte márványtáblára kívánkoznak: „*A gyermeknevelésnek két eszköze van: a bot és a szentáldozás. Én a botot nem használom.*”

Don Bosco a gyermeklélek megismerésének, lelki vezetésének nagy mestere volt. Tanítása alapján foglaljunk itt össze néhány megfontolnivalót azok számára, akik mint papok, tanítók vagy szülők a gyermekek eucharisztikus vezetésére hivatottak.

1. *Vigyázzunk, nehogy statisztikára dolgozzunk!*

A gyermeklélek előkészítése a szentégi Úr Jézus befogadására mennyei örömeket sugárzó, de amellet rendkívül kénves feladat.

Don Bosco nagyon vigyázott arra, hogy sablón, „rendszer” ne legyen a gyakori áldozásból. Nem annyira arra nézett, hogy minél több áldozó legyen, mint inkább arra, hogy akik áldoznak, egész lélekkel tegyék azt.

Ezért nem közölt kimutatásokat a szentáldozások számáról. Ezt bizonyára azért tette, nehogy valamelyik tanítónak eszébe jusson csak azért sürgetni a gyakori szentáldozást, hogy minél nagyobb számot tudjon kimutatni. Nem kimutatás jellegével bír, hanem csak mintegy futólagos megjegyzésnek számítható az 1875. évre vonatkozó következő adat. Az oratórium 600 növendéke közül átlag 50 áldozott naponként, kb. 200 hetenkint többször, kb. 300 hetenkint egyszer, a többi ritkábban. Ebből az adatból kitűnik, hogy aránylag mily sokszor járultak a növendékek a szentáldozáshoz, másrésről pedig a közölt kerek számok mutatják, hogy a szentáldozásokat nem számolták.

Manapság már általános szokás, hogy egyházközségek és intézetek megszámlolják, hány ostyát készítettek az oltárra konszekrálás céljából. Ez nem is helytelen, csak a kimutatások mögött ne húzódjék meg emberi hiúság és főleg a gyermekek lelkében soha fel ne támadjon az a gondolat, hogy nem az Úr Jézusért vagy a lelkük megmentéséért áldoznak, hanem talán csak azért, mert olyan szép, ha sokan mennek a szentáldozáshoz.

2. Ne legyen semmiféle erkölcsi kényszer!

Bosco Szent János nagyon óhajtotta, hogy fiai minél gyakrabban egyesüljenek a szentségi Úr Jézussal, de viszont abban rendkívül óvatos volt, hogy a gyermekeket semmiféle külső körülmény ne befolyásolja a szentáldozáshoz való járulásban. Ezért tömegáldozásokat nem rendezett. Hivatalos, kötelező áldozások nála nem voltak. Még a lelkigyakorlatok befejezésekor, vagy a havi „jóhalál-gyakorlatok” alkalmával, vagy nagy ünnepeken sem volt megparancsolva a szentáldozás. Még csak valamelyes erőltető óhaj sem hangzott el ez irányban.

Bosco Szent János rendkívül óvatos eljárásmódjára jellemző a következő eset. Egy kispap a gimnázium I. osztályában arra buzdította a gyermekeket, hogy válasszanak mindnyájan egy-egy napot, melyen a hét folyamán mindig a szentáldozáshoz fognak járulni, s így törekedjenek az Úr Jézusnak és Don Boscónak örömet szerezni. A gyermekek valamennyien örömmel vállalkoztak erre. A buzgó kispap erre díszes papírlapra felírta a gyermekek neveit és a vállalt napokat, s Don Boscótól azt kérte, adja aláírásával jóváhagyását erre a vállalkozásra. A szent megdicsérte a kispapot buzgalmaért, de nem volt hajlandó a papírt aláírni, nehogy a gyermekek azt higgyék, hogy a vállalt szentáldozást Don Bosco most már megparancsolja. A kispapnak pedig meghagyta, hogy nem szabad szemrehányást tennie, ha valamelyik tanítvány nem tartaná be a napját, sőt azt sem szabad mutatnia, hogy szemmel tartja őket. „Buzdíts, lelkesíts, és semmi többet!”, mondotta neki.

Manapság már vannak naphoz kötött, általánosan szólva kötelező szentáldozások. Annyi azonban kétségtelen, hogy az önként vállalt szentáldozások

sokkal értékesebbek, és bizonyára mélyebb nyomokat is hagynak az erőt és vigaszt kereső ember lelkében. Nagyon kell azonban vigyáznunk, hogy a „közös áldozások” lelki kényszert ne jelentse-
nek a gyermekek részére. Hangoztassuk előttük gyakran, hogy akinek nyugtalan a lelkiismerete, az menjen újból gyónni, vagy maradjon el a közös szentáldozástól. Inkább, mintsem hogy szentségtörőleg áldozék. Másrésről arra is vigyázzunk, hogy az aggályoskodó gyermekeket helyes lelkiismeretvizsgálatra szoktassuk.

3. Mellőzni kell az észrevehető ellenőrzést.

A szentáldozás ellenőrzése az előljáró, vagy akár a közösség részéről is, egyik legnagyobb és csak igen nehezen elhárítható lelki kényszer.

Bosco Szent János nagyon örködött a fölött, hogy a szentáldozás ne essék az iskolai vagy intézeti ellenőrzés alá. Még csak a látszatát is igyekezett elkerülni annak, hogy a gyermekek egyéni szabadságát ebben a dologban valami korlátozza.

Abban az időben a papnevelőkben szokás volt, hogy az áldozó kispapok

karingben jelentek meg a szentmisén. Az intézetekben pedig a tanulóifjúság a padok sorrendjében járult a szentáldozáshoz. Így nagyon feltűnő volt, ha valaki nem áldozott. Don Bosco mind a két szokást megszüntette. Karinget nem kívánt a szentáldozáshoz, csak tiszta, rendes ruhát. És a gyermekek nem padok szerint járultak az oltárhoz, hanem amikor akartak, akkor álltak fel a helyükről, és csatlakoztak az áldozókhoz. Még azok a minisztránsok sem kaptak figyelmeztetést, akik az áldozási misén segédkeztek, s nem áldoztak.

Erre vonatkozólag igen jellemző esetet olvasunk Don Bosco életrajzában.

1846-ban a Kapucinus-hegyre rendezett kirándulás alkalmával a reggeli kiosztásánál egy fiú hátrahúzódott. Azt hitte, hogy nem részesülhet a reggeli-ben, mert nem volt a szentáldozásnál. Don Bosco észrevette. Odament hozzá és megszólította:

— Mi a neved?

— Paulinus.

— Kaptál már reggelit?

— Nem.

— Miért nem kérsz?

— Mert nem gyóntam, és nem áldoztam.

— A reggelihez nincs szükség gyónásra és áldozásra.

— Hát mi kell hozzá?

— Semmi más, mint jó étvágy és jó akarat, hogy elfogadd, amit adnak.

Azzal odavezette a fiút a kosárhoz, és ellátta bőven kenyérrel és gyümölcs-csel. A gyermek persze, felszabadulva a megalázottság érzésétől, mohón fogott hozzá az evéshez, és később Don Bosco egyik leghűségesebb tanítványa lett.

4. *Gondoskodjunk könnyű gyónási és áldozási alkalmakról.*

Mindent el kell követnünk, hogy a gyermek igazán átérezze a szentáldozás boldogságát és öröm ragyogjon a szemében, ha a szentáldozásról esik szó. Ezt nem is olyan nehéz elérni, mert a gyermekszív nagyon fogékony az eucharisztikus örömsugarak felfogására. Tap-sol a kis Jézusnak. Levelet ír neki. Oly mélyen átérzi közelségét, oly biztosan tudja jelenlétét, hogy ebben az élet törődött vándora a gyermeket nem képes utólérni.

De azután nekünk vigyáznunk is kell, hogy a gyermeknek semmi kellemetlen benyomása, emléke se legyen a szentáldozással kapcsolatban.

Don Bosco gondoskodott arról, hogy a gyermekek könnyen találjanak lelkiatyát. Ha ugyanis a gyermeknek sokat kell járkálnia, míg gyóntatót talál, vagy hideg templomban sokáig kell várakoznia, ezek a nehézségek koptatják benne a lelkiélet örömét. A szalézi oratóriumokban gyakran hívtak rendkívüli gyóntatókat is, hogy a gyermekek minden szégyenérzet nélkül megnyithassák szívüket a szentgyónásban. Ezek a gyóntatóatyák ott ültek a templomban az egész istentisztelet alatt, olyankor is, mikor nem volt gyónó. Gyakran meg- esett, hogy mise közben vitte a szent kegyelem a gyermeket a gyóntatószékbe. Az elsőt követte a második és a harmadik s így tovább.

Ugyanígy lehetőleg kedvessé, kelle- messé, könnyűvé kell tennünk a szent- áldozást is. Ne kelljen a gyermeknek sokáig reggeli nélkül maradnia. Ne vé- geztessünk vele hosszú imádságokat. Ne kelljen sokat térdepelnie.

Viszont másrésről a gyermekek meg- terhelésénél még nagyobb hiba volna, ha túlságos aggodalmaskodásból, ne- hogy a gyermeket kifárasszuk, kapkod- va és sablonosan végeztetnénk vele a szentáldozást. Ha egy osztályt beho-

zunk a templomba, s megáldoztatjuk, és áldozás után rögtön kivisszük a nélkül, hogy áldozás előtt és után valami imát végeztettünk volna, akkor természetesen a gyermek hozzászokik ahhoz, hogy a szentáldozást csak külső, gépies cselekedetnek tekintse, mely nem igényel semmiféle értelmi, akarat vagy érzelmi közreműködést. Az ilyen szentáldozás idővel unottá, teherré válik, s a gyermek — az iskola padjaitól megszabadulva — nem érzi szükségét annak, hogy a szentáldozásban részesüljön.

Bosco Szent János nagyon értett ahhoz, hogy a szentáldozást az ifjúság vidám életébe beleállítsa a nélkül, hogy az eucharisztikus világgal való titokzatos érintkezés valami merevséget idézett volna elő.

*

Ezek a gondolatok tulajdonképpen a józan ész és az okos vallásosság követelményei, mégis azért akartuk itt Bosco Szent János példájában és szavaival bemutatni, hogy az ő nagy nevelői tekintélye adjon súlyt a közölt tapasztalati igazságoknak. A Don Boscóra vonatkozó adatok nagy részét Gennaro

András olasz szaléziánus egyik tanulmányából vettük.

Két dolgot kell Bosco Szent János életében különösen is megfigyelnünk. Az első az, hogy a gyakori szentáldozást igen nagyra becsülte, és attól rendkívül mély lelki sikereket várt. A másik: mint gyakorlati pedagógus roppant vigyázott arra, hogy a gyakori szentáldozástól minden hiúságot, emberi félelmet és megszokottságot távoltartson.

Engedelmeskedjünk a pápának!

Ismeretes dolog, hogy XI. Pius pápa több alkalommal példájával kimutatta, mit tart nagy elődjének, X. Pius pápának rendeletéről. Ehhez a rendelethez fenséges és az egész egyháznak útmutatásul szolgáló magyarázatot adott, mikor 1928. július 19-én a vatikáni bazilikában 10.000 kongreganista és nagy néptömeg jelenlétében három *hatéves* kisleánynak sajátkezüleg nyújtotta az első szentáldozást. Jorio bíboros szerint „ez ünnepélyes és tekintélyes figyelemztetés volt a lelkipásztoroknak, szülőknek és mindazoknak, akiket az első szentáldozás felelőssége terhel”.

Ugyancsak XII. Pius pápa is megáldoztatott már nyilvánosság előtt, tehát példaadás céljából, több 6 éves gyermeket.

Szabad-e nem követnünk a pápa példáját?

*

Az apostolok a tó partján foglalatostkodtak (Ján. 21. 3.). Simon így szólt hozzájuk:

— Megyek halászni.

Felelék neki.

— Mi is veled megyünk.

És elindulának...

Az egyháziörténelem folyamán sokszor mondta már Péter: Megyek halászni. Császárok és királyok, országok és egyetemek, tudósok és művészek, zsinatok és néptömegek kitárt karokkal kiáltották: Mi is veled megyünk. És elindulának...

Csodálatos, még soha senki sem bánta meg, hogy vele ment.

TARTALOM

Előszó	7
I. <i>Az egyház tanítása</i>	9
1. Régen már a csecsemőket is meg- áldoztatták	10
2. A IV. lateráni zsinat rendelete, mely ma is érvényben van	17
3. A későbbi ellanyhulás és annak okai	17
4. A trienti zsinat (1545—1563)	19
5. X. Pius pápa rendeletei	21
6. Az új egyházi törvénykönyv	23
II. <i>Az egyház mai gyakorlata</i>	26
1. Hétéves korban!	27
2. A szentáldozás a 7. év előtt is kö- telező lehet	30
3. Isteni parancs!	33
4. Milyen tudás szükséges a szent- áldozáshoz?	35
5. Milyen tudás szükséges a szent- gyónáshoz?	38
6. A szülők joga és kötelessége	40

7. A gyóntatók és plébánosok joga és kötelessége	43
8. A magánúton végzett elsőszentáldozás	45
9. Lehet-e a gyermeket gyónás nélkül áldoztatni?	51
10. A beteg gyermekek elsőszentáldozása	52
11. A gyermekek gyakori szentáldozása	55
III. <i>A római Szentségek Szent Kongregációjának álláspontja</i> . . .	57
IV. <i>Rövid áttekintés a külföldi katolikusok gyakorlatáról</i>	63
1. Ausztria	63
2. Hollandia	65
3. Anglia	66
4. Egyesült Államok	67
V. <i>A korai szentáldozás hatása</i> .	73
1. A gyermekeknél	73
2. A családban	77
3. Az egyházközségben	79
VI. <i>Teendőink az eucharisztikus nevelés érdekében</i>	82
1. Az iskolában	82
2. Az egyesületekben	91
3. Az iskolán kívül	93

4. Melyik osztályban áldoztassuk a gyermekeket?	96
5. Az eucharisztikus világkongressz- szusunk követelménye	102
VII. <i>Bosco Szent János bölcs tanácsai</i> .	106
1. Vigyázzunk, nehogy statisztikára dolgozzunk!	109
2. Ne legyen semmiféle erkölcsi kényszer!	110
3. Mellőzni kell az észrevehető el- lenőrzést	112
4. Gondoskodjunk könnyű gyónási és áldozási alkalmakról	114
Engedelmeskedjünk a pápának!	118

LELKI KULTÚRA KÖNYVEI

7.

TRIKAL JÓZSEF

KRISZTUS KÖZÖTTÜNK ÉL!

160 oldal, ára 1.30 P.

8.

DR. ZIEGLER ADOLF

**AZ EUCHARISZTIA
AZ EGYHÁZ EGYSÉGÉNEK
A SZENTSÉGE**

150 oldal, ára 1.40 P.

9.

**A LÉLEK ERŐSEBB
HARANGI LÁSZLÓ NAPLÓJA**

90 oldal, ára —.90 P.

10.

DR. PETRÓ JÓZSEF

**EUCHARISZTIKUS
GYERMEKNEVELÉS**

III. kiadás. 124 oldal, ára 60 fill.

11.

SCHRIJVERS—GERELY

ÖNÁTADÁS

304 oldal, ára 2.— P.

